

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Živnostenské podnikání v právní úpravě a praxi

Alena ŠULCOVÁ

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Alena Šulcová

Hospodářská politika a správa

Název práce
Živnostenské podnikání v právní úpravě a praxi

Anglický název
Trade business activities in law and practice

Cíle práce

Přehled legislativy upravující živnostenské podnikání
Analýza a vyhodnocení stavu vybraných právních předpisů zejména živnostenského zákona a to především s ohledem na rozsah a zachování živnostenských oprávnění
Návrh změn přispívajících k posílení právní jistoty podnikatelských subjektů

Metodika

- prostudování právních norem a odborné literatury související se živnostenským podnikáním
- konzultace s vedoucí bakalářské práce
- analýza legislativy pro porovnání s jejím dopadem na podnikatelské prostředí
- získání podkladů pro praktickou část práce
- vyhodnocení získaných dat a jejich využití pro následné návrhy

Rozsah textové části

30 – 40 stran

Klíčová slova

fyzická osoba, podnikatel, právnická osoba, rozsah živnostenského oprávnění, živnost, živnostenské oprávnění, živnostenský úřad, Živnostenský zákon

---

Doporučené zdroje informací

Další literatura po dohodě s vedoucí bakalářské práce.

ELIÁŠ K. a kolektiv. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit 2012, ISBN 978-80-7208-922-2

HORZINKOVÁ, Eva. URBAN, Václav. Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem. Praha: Linde, 2013, ISBN 978-80-86131-97-9

NOVOTNÝ, Slavomír. Živnostenské podnikání v České republice. Praha: Universita Jana Ámose Komenského, 2010, ISBN 978-80-7452-000-6

OUTLÁ, Anna a kolektiv. Veřejnoprávní aspekty podnikání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-426-8

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan PEF ČZU

V Praze dne 18. 12. 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Živnostenské podnikání v právní úpravě a praxi" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 05. 03. 2015

Alena Šulcová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce paní JUDr. Daniele Světlíkové za poskytnutí rad, připomínek a metodické vedení při vypracování této bakalářské práce. Zároveň děkuji svojí rodině a přátelům za podporu při studiu.

Živnostenské podnikání v právní úpravě a praxi

Trade business activities in law and practice

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá oblastí živnostenského podnikání v České republice. Teoretická část obsahuje nejprve stručné shrnutí vývoje legislativy umožňující obnovu podnikání v naší novodobé historii. Z větší části je pak věnována rozboru problematiky podnikání podle platné právní úpravy živnostenského zákona se zaměřením na vymezení subjektů oprávněných provozovat živnost, rozsah živnostenského oprávnění, překážky provozování živnosti a důvody zániku živnostenského oprávnění.

Praktická část práce analyzuje data týkající se provedených transformací vybraných živností a dále zpracovaná formou případové studie, poukazuje na četné novelizace živnostenského zákona, které v některých případech podnikatelům zásadně ovlivňují podmínky podnikání v průběhu provozování živnosti. Závěrem práce budou specifikovány zjištěné problémy a doporučena možná opatření vedoucí k jejich odstranění.

Summary

This bachelor thesis deals with the field of business in the Czech Republic. The theoretical part contains first a brief summary of the development of legislation allowing recovery business in our modern history. The greater part is devoted to the analysis of business problems under existing law the Small Business Act, focusing on the definition of entities authorized to operate a business, the scope of trade licence, some obstacles to trade operation and the reasons for termination of the trade licence.

The practical part of the work analyzing data concerning the results of transformations in selected trades and processing in the form of case studies, points to numerous amendment of the Trade Act, which, in some cases, entrepreneurs significantly affect business conditions in the course of operating a business. Finally, work will be specified problems identified and recommended possible measures to overcome them.

Klíčová slova: živnostenský zákon, živnostenské oprávnění, živnost, rozsah živnostenského oprávnění, subjekty oprávněné provozovat živnost, rozsah živnostenského oprávnění, podmínky provozování živnosti, podnikatel, právnická osoba, fyzická osoba

Keywords: Trade Licencing Act, trade licence, trade, extent of a trade licence, entities authorized to operate a trade, conditions for operating a trade, entrepreneur, legal entity, physical entity

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Cíl práce a metodika.....	10
2.1	Cíl bakalářské práce.....	10
2.2	Metodika bakalářské práce.....	10
3	Přehled řešené problematiky.....	12
3.1	Počátky živnostenského podnikání.....	12
3.2	Právní úprava podnikání do roku 1989.....	13
3.3	Obnovení podnikání po roce 1989.....	14
3.4	Charakteristika živnostenského podnikání.....	15
3.5	Subjekty oprávněné provozovat živnost.....	16
3.5.1	Fyzické osoby.....	17
3.5.2	Právnícké osoby.....	18
3.6	Živnostenské oprávnění.....	18
3.7	Živnosti a vznik živnostenského oprávnění.....	19
3.8	Rozsah živnostenského oprávnění.....	22
3.8.1	Rozsah oprávnění podle předmětu podnikání.....	22
3.8.2	Rozsah oprávnění podle charakteru živnosti.....	23
3.8.3	Rozsah oprávnění dle stanovených obsahových náplní.....	24
3.9	Společné provozování živnosti více osobami (bez založení právnícké osoby).....	25
3.9.1	Společnost.....	25
3.9.2	Rodinný závod.....	25
3.10	Podmínky provozování živnosti.....	26
3.11	Překážky provozování živnosti.....	27
3.12	Zánik živnostenského oprávnění.....	29
3.12.1	Zánik oprávnění přímo ze živnostenského zákona.....	30
3.12.2	Zrušení oprávnění na základě rozhodnutí živnostenského úřadu.....	31
3.13	Zánik oprávnění v důsledku změny právní úpravy.....	32
4	Analytická část bakalářské práce.....	33
4.1	Transformace živností harmonizací s právem Evropské unie.....	33
4.2	Transformace živností vyvolaná potřebou regulace určitých činností.....	34
4.3	Změny zákona opakovaně měnící podmínky provozování živnosti.....	37
4.4	Změny zákona na základě požadavku odborné veřejnosti.....	39
4.5	Případová studie podnikatele – fyzické osoby.....	40
5	Zhodnocení poznatků z analytické části.....	45
6	Závěr.....	47
7	Seznam použitých zdrojů.....	50

1 Úvod

Podnikání je nepostradatelnou součástí každé vyspělé tržní ekonomiky. Je velice důležité pro hospodářský vývoj společnosti, přispívá k fungování trhu, rozvoji hospodářské soutěže, snižování nezaměstnanosti a ovlivňuje rovněž konkurenceschopnost dané země. Jeho vývoj a fungování v určité zemi je ovlivněno celou řadou faktorů, jako je např. historický vývoj státní moci, poloha, rozvrstvení obyvatelstva, hospodářské poměry aj. Předpokladem pro úspěšný rozvoj podnikání je kvalitní a podnikatelsky přívětivé prostředí, a proto by měl stát vytvářet pro začínající tak i zavedené podnikatele takové podmínky, které je nebudou od podnikání odrazovat.

Soukromé podnikání se stalo již neodmyslitelnou a samozřejmou součástí našeho každodenního života i ekonomiky našeho státu. Pohled do nedávné historie však ukazuje, že rozvoj soukromého podnikání byl v České republice na dlouhou dobu přerušen zásahem komunistické moci, která v padesátých a šedesátých letech minulého století procesem znárodňování a začleňováním živnostníků do socialistických podniků místní výroby a služeb soukromé podnikání fakticky zlikvidovala. Teprve po listopadovém převratu v roce 1989 došlo k výraznému uvolnění podnikatelské činnosti, když bylo právo podnikat zakotveno v článku 26 Listiny základních práv a svobod¹, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Od doby svého opětovného začlenění do našeho právního řádu prošla celá oblast soukromého podnikání značně dynamickým vývojem, a to jak z hlediska nárůstu počtu podnikatelských subjektů, tak vývojem legislativy. Ve snaze umožnit vstup soukromých podnikatelů do hospodářského života a vytvořit k tomu základní právní podmínky bylo v krátké době přijímáno značné množství zákonů. Důsledkem pak byly časté změny v této oblasti, reagující na aktuální někdy i rychle se měnící potřeby společnosti.

Nejrozšířenější formou podnikání v České republice je podnikání na základě živnostenského oprávnění. Tuto oblast upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zákon je veřejnoprávním předpisem, který je koncipován jako obecná právní norma upravující základní vztahy

---

¹ „Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.“ - článek 26 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

podnikatelů a státu. Stanoví základní podmínky podnikání pro široký okruh podnikatelských aktivit fyzických i právnických osob. Nevztahuje se však na veškerou podnikatelskou činnost, neboť z jeho působnosti jsou vyčleněny činnosti, které pro svůj význam vyžadují zvláštní právní úpravu jako např. činnost lékařů, advokátů, bank.

Živnostenský zákon byl během své účinnosti již více než 140krát novelizován. Je pochopitelné, že změny ve společnosti a jejich vývoj po r. 1989 s sebou nesou neustálé přizpůsobování novým podmínkám, na něž musí reflektovat i legislativa. Nelze rovněž pominout skutečnost, že oblast živnostenského podnikání zahrnuje široké spektrum oborů činnosti, jejichž konkrétní výkon je upraven množstvím zvláštních právních předpisů, jejichž případné změny se rovněž nutně promítají i do živnostenského zákona. Neustálé novelizace živnostenského zákona však způsobují potíže jak podnikatelům, tak rovněž komplikují výkon živnostenské agendy pracovníkům živnostenských úřadů, kteří tak musejí být častěji a důkladně proškolení. Je třeba objektivně konstatovat, že změny živnostenského zákona předkládané vládou po r. 2005, kdy byl zahájen Program snižování administrativní zátěže podnikatelů², jsou směřovány k naplnění vytyčeného cíle zlepšit podnikatelské prostředí a snížit administrativní zátěž osob při zahájení nebo v průběhu podnikání. V této bakalářské práci je v rámci provedené analýzy vybraných novel živnostenského zákona poukázáno především na některá problematická ustanovení, která nepřispívají k posílení právní jistoty podnikatelů.

Bakalářská práce je zpracována s přihlédnutím k platnému stavu právní úpravy živnostenského podnikání k datu 1. 1. 2015.

---

² na základě usnesení vlády č. 421 ze dne 13. dubna 2005

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce bude zhodnotit právní úpravu živnostenského podnikání v České republice, a to především s ohledem na dopad mnoha novelizací živnostenského zákona a souvisejících právních předpisů na rozsah a zachování podnikatelských oprávnění a na základě posouzení zjištěných výsledků pak navrhnout možná opatření vedoucí k eliminaci odhalených nedostatků a k posílení právní jistoty podnikatelů.

2.2 Metodika bakalářské práce

V teoretické části práce bude nejprve přiblížen vývoj legislativy a popsán přehled právní úpravy umožňující obnovu soukromého podnikání v naší novodobé historii. Dále bude navazovat část práce zaměřená na vymezení základních pojmů dané problematiky jako charakteristických znaků živnosti, subjektů oprávněných provozovat živnost a podmínek, za nichž dochází ke vzniku živnostenských oprávnění. Teoretická část bude však nejvíce zaměřena na aspekty týkající se stanovení rozsahu živnostenského oprávnění a možných příčin zániku a zrušení oprávnění, vyplývajících jak z příslušných ustanovení živnostenského zákona, tak zejména z přechodných ustanovení novel právních předpisů.

V praktické části bakalářské práce budou využita a analyzována data týkající se provedených transformací vybraných živností u podnikatelů evidovaných na území Plzeňského kraje. S ohledem na sledovaný cíl poukázat na úskalí spojená s mnoha změnami právních předpisů vztahujících se k živnostenskému podnikání, která mohou vést k právní nejistotě podnikatelských subjektů a v některých případech výrazně podnikatelům mění podmínky podnikání v průběhu provozování živnosti a znamenají citelný zásah do možnosti pokračování v podnikání, bude součástí praktické části také případová studie dokumentující provedení změn oprávnění u konkrétního podnikatele. Závěrem práce budou specifikovány zjištěné problémy a doporučena možná řešení situace vedoucí k jejich odstranění.

Při zpracování bakalářské práce bude vycházeno z prostudování příslušných právních předpisů, důvodových zpráv k návrhům novel zákonů, které jsou jako součást sněmovných tisků dostupné na internetových stránkách Poslanecké sněmovny. Důležitým

zdrojem budou stanoviska vztahující se k problematice živnostenského podnikání, která byla prezentovaná v odborné literatuře. Dalším pramenem k získávání relevantních informací budou data získaná z Informačního systému Registr živnostenského podnikání, v němž jsou do živnostenského rejstříku zapisovány stanovené údaje o subjektech podnikajících v režimu živnostenského zákona a dále jsou zde evidovány údaje statistického a evidenčního charakteru související s provozováním živností. Zpracované informace budou uspořádány do přehledných grafů. S ohledem na záměr prezentovat měnící se podmínky provozování živností konkrétního podnikatelského subjektu v případové studii byla zvolena jako efektivní metoda výzkumu a sběru dat analýza dokumentů. Pro daný účel budou prozkoumány dokumenty tvořící spisový materiál podnikatele, v němž jsou potřebné informace zahrnující období let 1991 až 2014 chronologicky uspořádány. Čerpáno bude rovněž z osobních zkušeností a poznatků autorky získaných dlouhodobou praxí při výkonu živnostenské agendy, a to v letech 1991 až 2003 na Okresním živnostenském úřadě Plzeň-sever a od roku 2003 do současné doby na Krajském živnostenském úřadě Plzeňského kraje.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Počátky živnostenského podnikání

Počátky podnikání na našem území sahají do hluboké historie. Jsou úzce spjaty s rozmachem řemesel, který nastal v jedenáctém a dvanáctém století. S rozvojem podnikání a postupnou organizovaností vyvstala potřeba stanovení všeobecně platných pravidel regulujících určitým způsobem tuto oblast lidské činnosti. Stávající pravidla utvářená především obyčejí, náboženskými a mravními normami byla tak postupně nahrazována normami vytvářenými veřejnou mocí, resp. státem.

První ucelenou právní normou upravující oblast živnostenského podnikání, která platila na našem území formálně až do roku 1965 a ze které vychází i současné živnostenské podnikání, byl živnostenský řád vydaný v roce 1859 císařským patentem č. 229/1859 ř. z. Živnostenský řád se stal základním předpisem upravujícím výkon živnostenské správy na celém území Rakouska - Uherska. Jednalo se o právní normu na svoji dobu značně liberální; základní myšlenkou byla tzv. živnostenská svoboda. S výjimkou několika taxativně vyjmenovaných činností, jejichž provozování vyžadovalo zvláštní povolení, tzv. živnosti koncesionální³, měly být všechny ostatní živnosti svobodnými. Tento řád dále upravoval základní práva a povinnosti při provozování živnosti, obsahoval např. ustanovení o schvalování provozoven, oceňování výrobků, obchodování na trzích. Zároveň byl i sankčním nástrojem a obsahoval řadu donucovacích prostředků, např. možnost zabavit zboží nebo právo zastavit práci strojů či uzavřít provozovnu. Volnost při provozování živností vedla k rychlému nárůstu počtu řemeslníků, ale také k citelnému zhoršení kvality výrobků. K napravení tohoto nežádoucího stavu byla provedena reforma živnostenského řádu z roku 1883, zvaná též řemeslnická novela, která spočívala v zavedení průkazu způsobilosti pro výkon daného řemesla.⁴ Mezi další významnější změny živnostenského řádu, který byl mnohokrát novelizován, patřily tzv. dělnická novela z roku 1885 směřovaná k ochraně dělnictva a rozsáhlejší „organizační

---

³ mezi koncesionální živnosti náležely např. živnost kominická, živnost stavitelská, zednická, kamenická a tesařská, živnost hostinská a šenkýřská

⁴ KRČIL, R., *Živnostenská správa na území Čech a Moravy, Veřejná správa*, 9/2010

novela“ zasahující téměř do všech jeho částí. Platnost živnostenského řádu byla zachována i po vzniku samostatného Československa, kdy byl zákonem č. 11/1918 Sb. převzat do právního řádu nově vznikajícího státu.

3.2 Právní úprava podnikání do roku 1989

Na počátku existence samostatného československého státu byly ze strany vládní hospodářské politiky vytvářeny příznivé podmínky pro rozvoj podnikání, což mělo podpořit rozmach nezávislé ekonomiky. Přestože nadále zůstával v platnosti značně liberální živnostenský řád převzatý z dob bývalé monarchie, docházelo postupem času ke zpřísnování podmínek pro svobodné podnikání, a to vládními nařízeními č. 162/1935 Sb., o dočasných omezeních v některých odvětvích podnikání, č. 219/1938 Sb. a č. 265/1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání⁵. Ať již nově zaváděná opatření souvisela s potřebou regulace konkrétních odvětví nebo byla přijímána v zájmu obrany státu, soukromé podnikání omezovala v tom smyslu, že mohlo být provozováno pouze tehdy, pokud proti tomu nemohly být námitky z mimořádných důvodů hospodářských nebo veřejného zájmu.

Zvrat nastal po únoru 1948, kdy byl zahájen rozsáhlý útok na soukromý podnikatelský sektor. První krok ke znárodnění učinil již prezident Edvard Beneš svými dekrety z 24. října 1945. Pomocí těchto dekretů, které měly platnost zákona, přešly do vlastnictví státu doly, banky, pojišťovny a větší průmyslové podniky. Za pomoci různých mocenských represivních tlaků však byly likvidovány nebo přičleněny k národním podnikům i továrny a dílny zaměstnávající méně než 50 zaměstnanců a to navzdory tomu, že nová ústava ze dne 9. května 1948 deklarovala ochranu drobného a středního podnikání.⁶ Došlo i k podstatnému zásahu do sféry obchodu. Bez náhrady byly postupně vyvlastněny soukromé velkoobchody i soukromá doprava, znárodněna byla maloobchodní síť i restaurační a hostinské živnosti. Následovalo vystupňování tlaku na zkomunálnění řemeslných živností; k definitivní likvidaci soukromého podnikání v této sféře došlo kolem roku 1953 a veškeré oblasti výrobní, obchodní i oblast služeb převzal socialistický sektor.

---

⁵ KRČIL, R., *Živnostenská správa na území Čech a Moravy, Veřejná správa*, 9/2010

⁶ DĚDIČ, Jan, KRÍŽ, Radim. *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*. 1. vyd. Zlín: agentura A98, 1991

Na počátku šedesátých let, kdy v Československu soukromý sektor již fakticky neexistoval, byl tento stav formálně potvrzen zrušením⁷ doposud platného živnostenského řádu.

Vycházelo se přitom z tehdy panující představy, že v podmínkách centralizovaného direktivního plánovitého řízení a splývání správních a hospodářských funkcí státu, mohou být zájmy společnosti na regulaci hospodářských procesů zajišťovány především metodami konkrétního přímého řízení při maximální nacionalizaci hospodářské sféry a co možná úplném vyřazení soukromého sektoru⁸. Neúnosný nedostatek služeb občanům zejména v řemeslných činnostech, stavebnictví, krejčovství, opravnách i malovýrobě ukázal, že předpoklady o plném zajištění potřeb obyvatelstva ze strany státních, zejména komunálních podniků a výrobních družstev byly nereálné. Tento nadále neudržitelný stav i vzrůstající počet občanů provádějících takové služby v rámci šedé ekonomiky jako „melouchy“, vedl počátkem 80. let k vydání několika nařízení vlády⁹, které znamenaly částečné uvolnění podnikatelských aktivit občanů na základě povolení národního výboru.

V roce 1988 byla s ohledem na vývoj společnosti a snahu o ekonomické oživení tato nařízení nahrazena vládním nařízením č. 1/1988 Sb., o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru. Tato právní norma byla již k ekonomickým aktivitám vstřícnější. Činnost mohla být vykonávána jako jediný zdroj příjmů i s pomocí dalších osob a nebyl v zásadě omezen rozsah poskytovaných služeb.¹⁰

3.3 Obnovení podnikání po roce 1989

V souvislosti s politickými a společenskými změnami, k nimž došlo v roce 1989, bylo potřeba v krátké době vytvořit základní právní podmínky umožňující přístup soukromých podnikatelů do hospodářského života. V této době, na jedné straně plné euforie začínajících podnikatelů a na straně druhé době chaotické v aplikovaci překotně vytvářených právních norem, byl urychleně přijat zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, který nabyl účinnosti dne 1. května 1990. Svým liberálním přístupem umožnil zahájení podnikatelských aktivit značnému množství fyzických osob. „Zákon

---

⁷ zákonem č. 65/1965 Sb., zákoník práce s účinností od 1. ledna 1966

⁸ NOVOTNÝ, S., *Živnostenské podnikání v České republice*

⁹ Nařízení vlády č. 154/1982 Sb., o poskytování služeb občany na základě povolení národního výrobu
Nařízení vlády č. 63/1984 Sb., o poskytování dočasného ubytování v soukromí se souhlasem národního výboru

¹⁰ KRČIL, R., *Živnostenská správa na území Čech a Moravy, Veřejná správa, 9/2010*

představoval jen přechodný můstek, jakési rychlé a okamžité řešení aktuální potřeby uvolnit soukromé podnikání fyzickým osobám, a to ruku v ruce s přeměnami ekonomického i právního prostředí ve společnosti“.¹¹

Základem komplexní živnostenskoprávní úpravy se stal až zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1992, nahradil nařízení vlády ČSR č. 1/1988 Sb., o prodeji zboží a poskytování jiných služeb občany na základě povolení národního výboru i zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, a který přes mnohočetné novelizace upravuje oblast živnostenského podnikání dodnes. Živnostenský zákon je základním veřejnoprávním předpisem upravujícím základní vztahy mezi podnikateli a státem v oblasti živnostenského podnikání.¹²

Jedná se o regulativní právní normu, která stanoví základní podmínky pro živnostenské podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním pouze v obecné rovině. Konkrétní podmínky podnikání v jednotlivých oborech živnostenského podnikání jsou upraveny v řadě zvláštních právních předpisů, na které živnostenský zákon přímo odkazuje. Základní filosofie živnostenského zákona vychází z čl. 26 Listiny základních práv a svobod, které zajišťuje právo každého na podnikání. Podle odstavce 2 tohoto článku může zákon stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání a činností.¹³

3.4 Charakteristika živnostenského podnikání

Živnostenské podnikání představuje v České republice nejrozšířenější formu podnikání, čemuž nepochybně napomáhá i skutečnost, že pod režim živnostenského zákona lze podřadit většinu podnikatelských oblastí. Živnostenský zákon definuje živnost jako soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem.

V ustanovení § 3 pak taxativně uvádí činnosti z režimu živnostenského zákona vyloučené. Jedná se např. o činnosti lékařů, advokátů, daňových poradců a bank; živností dále není např. provozování stanic technické kontroly, pořádání loterií a jiných podobných

---

¹¹ KRČIL, R., *Živnostenská správa na území Čech a Moravy, Veřejná správa*, 9/2010

¹² NOVOTNÝ, Slavomír. *Živnostenské podnikání v České republice*

¹³ OUTLÁ, Anna a kolektiv. *Veřejnoprávní aspekty podnikání*

her a ani zemědělská výroba, třebaže evidence zemědělských podnikatelů¹⁴ je na úřadech svěřena rovněž do kompetence obecních živnostenských úřadů. Z působnosti živnostenského zákona je v současné době takto vyloučeno na 52 oblastí podnikání. Tento výčet však podléhá poměrně častým změnám souvisejícím se změnami zvláštních právních předpisů nově upravujících některou podnikatelskou činnost. U těch činností, které jsou vyloučeny z režimu živnostenského zákona, a které byly po určité období součástí živnostenskoprávní úpravy, je velmi důležité přechodné období stanovené zpravidla v zákoně, který činnost nově vyloučenou z režimu živnostenského zákona upravuje¹⁵ a v některých případech stanoví povinnosti, které musí podnikatel k plynulému přechodu do „neživnosti“ splnit.¹⁶

3.5 Subjekty oprávněné provozovat živnost

Základní kritérium, kterým nový občanský zákoník¹⁷ vymezuje pojem „podnikatel“ je provozování podnikatelské činnosti: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele*“¹⁸. Přičtení vlastnosti podnikatele určité osobě má právní význam ve vazbě na konkrétní oprávnění a povinnosti.¹⁹ Ve vazbě na toto základní pojmové vymezení se za podnikatele považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku a dále se má za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

Podnikatelem ve smyslu živnostenského zákona jsou pak takové osoby, které jsou oprávněny provozovat živnost, tj. osoby, které splní podmínky stanovené živnostenským zákonem. Nositelem živnostenského oprávnění mohou být ve stejné míře fyzické i právnické osoby, jejichž statut je blíže vymezen občanským zákoníkem²⁰. Živnostenský zákon dále rozlišuje „české“ a „zahraniční“ osoby.

---

¹⁴ podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ BABŠICKÁ, V., *Živnostenský zákon s komentářem*

¹⁶ např. zákon č. 254/2008 Sb, kterým přešla mimo režim živnostenského zákona koncesovaná živnost „Směnárenská činnost“; hodlal-li podnikatel ve směnárenské činnosti pokračovat, musel do 18ti měsíců požádat ČNB o udělení licence

¹⁷ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁸ ust. § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv, *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*

²⁰ ust. § 18, § 19, § 20, § 23 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

3.5.1 Fyzické osoby

Za českou fyzickou osobu se pro potřeby živnostenského zákona považuje fyzická osoba s bydlištěm²¹ na území České republiky. Fyzická osoba, která nemá bydliště na území České republiky, je pak označována za zahraniční fyzickou osobu. Pro posouzení, zda je určitá fyzická osoba zahraniční osobou, není tedy rozhodující její občanství, ale vždy okolnost, zda má na území České republiky trvalý pobyt. Zahraniční fyzickou osobou je tedy ve smyslu živnostenského zákona rovněž občan České republiky mající trvalý pobyt mimo její území.

Kritérium občanství je pro aplikaci živnostenského práva však rovněž důležité. Vůči státním příslušníkům členských států Evropské unie a osobám za tyto příslušníky považované²² je uplatňován odlišný liberálnější přístup oproti požadavkům zákonem stanovených pro státní příslušníky ostatních tzv. „třetích zemí“. Předkládá-li občan Evropské unie doklad vydaný v cizím jazyce, neplatí pro něj povinnost provedení oficiálního překladu do českého jazyka tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků, ani požadavek ověření pravosti otisku razítka a podpisu, obdobně je upuštěno od požadavku opatřovat nostrifikační doložkou doklady o vzdělání vydané v členském státě Evropské unie nebo předkládané osobou z tohoto státu. Živnostenský zákon umožňuje občanům členských států Evropské unie více alternativ při prokazování bezúhonnosti i odborné způsobilosti pro získání živnostenského oprávnění²³.

Naproti tomu pro zahraniční fyzické osoby ze třetích zemí vyplývá ze zákona o pobytu cizinců²⁴ povinnost mít pro pobyt na území České republiky povolení. Doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu musí podnikatel doložit k ohlášení živnosti nebo žádosti o koncesi, nepodniká-li v České republice prostřednictvím organizační složky svého obchodního závodu. Oproti dřívější právní úpravě²⁵, platné do 1. ledna 2011, však již není vznik živnostenského oprávnění této zahraniční fyzické osoby vázán na zápis podnikatele do obchodního rejstříku.

---

²¹ Bydlištěm na území České republiky se rozumí trvalý pobyt na jejím území. viz ust. § 5 odst. 2 živnostenského zákona

²² ust. § 70 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

²³ ust. § 7 odst. 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

²⁴ zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

²⁵ změna § 21 odst. 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, provedena zákonem č. 427/2010 Sb.

3.5.2 Právnícké osoby

V režimu živnostenského zákona mohou provozovat podnikatelské aktivity i právnícké osoby, naplňuje-li jejich činnost znaky živnosti. Živnostenský zákon nerozlišuje právnícké osoby co do jejich právní povahy, ani jim v tomto směru nijak neomezuje možnost získání živnostenského oprávnění. Ze živnostenskoprávního hlediska tak není podstatné, zda se jedná o právníckou osobu zřízenou za účelem podnikání (obchodní společnost, družstvo) nebo právníckou osobu, jejíž stěžejní činností není činnost výdělečná (např. spolek). Pokud je některým právníckým osobám provozování vlastní výdělečné činnosti zakázáno, jako je tomu např. v případě politických stran, vyslovuje tento zákaz zvláštní právní předpis²⁶, popř. stanoví, že podnikání může představovat pouze vedlejší činnost a výtěžek z podnikání slouží jen k podpoře jejího hlavního účelu²⁷.

Živnostenský zákon přiznává možnost provozování živnosti rovněž zahraničním právníckým osobám, pro jejichž vymezení je rozhodující umístění sídla mimo území České republiky. Zahraniční právníckou osobou pak není ta, která má sídlo na území České republiky, třebaže by se jednalo o společnost, která by byla založena výlučně cizinci.

3.6 Živnostenské oprávnění

Živnostenské oprávnění lze charakterizovat jako právo či oprávnění provozovat určitou konkrétní živnost. Jedná se o subjektivní právo podnikatele, fyzické nebo právnícké osoby, které je nepřenositelné, tzn. že živnost může provozovat pouze osoba, která živnostenské oprávnění, po splnění zákonem stanovených podmínek, získala.²⁸ Výjimku umožňuje živnostenský zákon osobám, které pokračují v provozování živnosti po úmrtí podnikatele²⁹ a nástupnickým společností nebo družstvem, které pokračují v provozování živnosti zaniklé právnícké osoby, do doby získání vlastního živnostenského oprávnění³⁰.

Živnostenské oprávnění může být vykonáváno na celém území České republiky a jeho platnost není ve většině případů časově omezena. Na dobu určitou se vydává živnostenské oprávnění pouze tehdy, pokud sám podnikatel omezení platnosti požaduje a zahraniční fyzické osobě ze třetí země, jejíž možnost podnikání na území ČR je podmíněna

---

²⁶ např. § 17 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích

²⁷ např. nadace dle § 307 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁸ BABŠICKÁ, V., *Živnostenský zákon s komentářem*

²⁹ viz § 13 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

³⁰ viz § 14 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

povolením k pobytu; tehdy je živnostenské oprávnění ze zákona vždy omezeno na dobu povoleného pobytu.

Existenci živnostenského oprávnění prokazuje podnikatel výpisem ze živnostenského rejstříku. K významné změně v tomto směru došlo v roce 2008³¹, kdy byly tradiční a na ozdobných formulářích vydávané živnostenské listy a koncesní listiny nahrazeny uvedeným výpisem. Důsledkem této změny je skutečnost, že pro každou ze živností již nemá podnikatel samostatný doklad, neboť výpis ze živnostenského rejstříku obsahuje všechny „sumarizované“ údaje.

3.7 Živnosti a vznik živnostenského oprávnění

Základním předpokladem pro možnost provozování živnosti je získání příslušného živnostenského oprávnění. Pro jeho získání resp. vznik živnostenského oprávnění stanovuje živnostenský zákon rozdílný režim v závislosti na druhu živnosti. U živností ohlašovacích vzniká oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti již dnem ohlášení živnosti živnostenskému úřadu, v případě živnosti koncesované se oprávnění konstituuje až nabytím právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Na rozdíl od ohlašovacích živností, kdy může podnikatel začít provozovat živnost ode dne ohlášení, u koncesovaných živností musí vyčkat až na nabytí právní moci rozhodnutí, kterým mu byla koncese udělena.³² Tento režim vzniku oprávnění platí v případě, že bylo živnostenskému úřadu doručeno bezvadné podání se všemi zákonem stanovenými náležitostmi a živnostenský úřad posoudil, že podnikatel splňuje zákonem stanovené podmínky. Zahraničním fyzickým osobám, které hodlají na území České republiky provozovat živnost prostřednictvím organizační složky svého závodu, a právníkům osobám českým i zahraničním vzniká právo k provozování živnosti až po zápisu subjektu do obchodního nebo obdobného rejstříku.³³

Ohlašovacími živnostmi jsou **živnosti řemeslné**, jejichž taxativní výčet je uveden v příloze č. 1 živnostenského zákona a pro jejichž získání je třeba splnit stanovenou³⁴ zvláštní způsobilost spočívající v prokázání získání příslušného oboru vzdělání a popř.

³¹ novelou živnostenského zákona zákonem č. 130/2008 Sb. s účinností od 1. 7. 2008

³² KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

³³ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V., *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem 13.* aktualizované a doplněné vydání

³⁴ ust. § 21 a 22 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

doložení vykonání praxe v odborných činnostech náležejících do oboru požadované živnosti. Odborná způsobilost je v živnostenském zákoně upravena systémově shodně pro všechny řemeslné živnosti³⁵. Prokazuje se doklady o ukončeném stupni vzdělání počínaje vzděláním středním (vyučením v oboru) až po vysokoškolské vzdělání, a dále doklady o získání úplné profesní kvalifikace³⁶. Ustanovení zákona neuvádí výčet a názvy konkrétních oborů vzdělání a vzdělávacích programů, jimiž lze odbornou způsobilost doložit, což by s ohledem na významné změny názvů i obsahů jednotlivých studijních oborů a studijních programů, kterými v průběhu let prošly, ani nebylo možné. Posouzení, zda se jedná o vzdělání v příslušném oboru vzdělání nebo příslušné oblasti vzdělávacích programů, je ponecháno na aplikační praxi.³⁷

Mezi ohlašovací živnosti patří dále **živnosti vázané**, vyjmenované v příloze č. 2 k živnostenskému zákonu. K provozování vázaných živností vyžaduje živnostenský zákon rovněž splnění podmínky odborné způsobilosti. Její prokazování není v tomto případě, na rozdíl od živností řemeslných, stanoveno shodně pro všechny vázané živnosti, ale je pro každou živnost samostatně v cit. příloze zákona vymezeno. S ohledem na skutečnost, že do seznamu vázaných živností jsou zařazeny živnosti, jejichž provozování vyžaduje specifické znalosti a dovednosti, je u předepsané kvalifikace často stanoven požadavek na konkrétní zaměření studijního programu (např. studijní program zaměřený na požární ochranu) a požadavek na vykonání praxe je formulován přímo pro výkon určité činnosti (např. praxe v oceňování majetku, praxe v provádění staveb). V řadě vázaných živností zákon při stanovení požadavku na odbornou způsobilost odkazuje na zvláštní právní předpisy, které výkon těchto činností regulují (např. odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách pro živnost „Péče o děti do tří let věku v denním režimu“).

Do živností ohlašovacích náleží ještě **živnost volná**. Vymezení této živnosti odráží skutečnost, že pro získání živnostenského oprávnění není vyžadována odborná způsobilost. Podle současné živnostenskoprávní úpravy existuje pouze jediná volná živnost, která v sobě zahrnuje 80 oborů činnosti uvedených v příloze č. 4 k živnostenskému zákonu,

---

³⁵ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

³⁶ Dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání

³⁷ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

kteře lze v rámci volné živnosti provozovat. Předmět podnikání této živnosti „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ naznačuje, že do této živnosti náleží všechny podnikatelské činnosti jak výrobní, obchodní tak z oblasti služeb, které nejsou v přílohách živnostenského zákona zahrnuty pod živnostmi řemeslnými, vázanými a koncesovanými a které nejsou ze živností vyloučeny podle ustanovení § 3 živnostenského zákona. Živnost volná je v tomto smyslu koncipována až od poloviny roku 2008³⁸, do té doby existovalo 124 živností volných a podnikatel musel pro jejich provozování získat jednotlivě samostatná živnostenská oprávnění. Zatímco pro podnikatele mělo zavedení jediné volné živnosti značný význam směrem ke snižování administrativní zátěže, ve vztahu k výkonu státní správy znamenalo zneřehlednění situace o subjektech, které v tom kterém oboru volné živnosti podnikají a do jisté míry znesnadnění případně, společenskou potřebou vyvolané, regulace podmínek pro vstup do podnikání a provozování určitého oboru. K provozování živnosti volné je nutné ještě poznamenat, že třebaže pro její zřízení není vyžadována odborná způsobilost, faktický výkon činnosti mohou zvláštní právní předpisy vázat na získání potřebné kvalifikace nebo povolení (např. svářečský průkaz, povolení k provozování vodovodů a kanalizací vydané krajským úřadem).

Koncesovanými živnostmi jsou v živnostenském zákoně nazývány živnosti, jejichž povaha a rizika spojená s jejich provozováním vyžadují z titulu ochrany veřejných zájmů specifickou úpravu umožňující potřebnou regulaci jejich vykonávání.³⁹ Smějí být provozovány až na základě státního povolení – koncese udělované živnostenským úřadem ve správním řízení. Jejich úplný výčet je uveden v příloze č. 3 k živnostenskému zákonu. Vedle požadavku na prokázání odborné způsobilosti je po žadateli ve stanovených případech vyžadováno splnění podmínky spolehlivosti spočívající např. v předložení lustračního osvědčení⁴⁰. Specifičnost koncesovaných živností je rovněž dána možností ukládat v rozhodnutí o udělení koncese podnikateli podmínky, za nichž může živnost provozovat. Podmínky provozování živnosti nemůže však živnostenský úřad uložit svévolně, ale pouze na základě živnostenského zákona nebo zvláštních právních předpisů,

---

³⁸ od účinnosti zákona č. 130/2008 Sb., kterým se mění živnostenský zákon, tj. od 1. 6. 2008

³⁹ KROUPA, P., KOKEŠ, M., HORZINKOVÁ, E., MATRASOVÁ, E. *Poradce podnikatele* 98 8-9.

⁴⁰ osvědčení dle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích ČSFR, ČR a SR

v nichž je výslovně uvedeno, že podmínky provozování živnosti mají být stanoveny.⁴¹ Takto může být např. provozování živnosti omezeno na konkrétní předem schválenou provozovnu⁴². Na kladné rozhodnutí o vydání koncese má nepopíratelný vliv stanovisko státní správy tam, kde je zákonem předjímán jeho souhlas.⁴³ Stanoviskem dotčeného orgánu je živnostenský úřad při rozhodování o udělení koncese vázán.

3.8 Rozsah živnostenského oprávnění

Živnostenské podnikání není co do počtu živností, které může podnikatel souběžně provozovat, žádným způsobem omezeno. Podnikatel může provozovat zároveň více živností, pro každou z nich však musí získat příslušné živnostenské oprávnění, které svým rozsahem pokryje právě ty činnosti, které podnikatel hodlá vykonávat. Vymezení rozsahu oprávnění je důležité zejména s ohledem na posuzování případného neoprávněného podnikání. Podnikatel se dopustí neoprávněného podnikání, pokud při své činnosti překročí rozsah oprávnění.⁴⁴

3.8.1 Rozsah oprávnění podle předmětu podnikání

Rozsah živnostenského oprávnění je v první řadě vymezen názvem předmětu podnikání uvedeného ve výpisu ze živnostenského rejstříku. Pro posouzení rozsahu oprávnění je pak rozhodný aktuální úplný výpis ze živnostenského rejstříku obsahující všechny předměty podnikání jednotlivých živností, pro něž má podnikatel v daném čase živnostenské oprávnění.⁴⁵ U živností řemeslných, vázaných a koncesovaných, u nichž může být předmět podnikání uveden jen v částečném znění (např. živnost „Pedikúra, manikúra“ může být ohlášena v částečném rozsahu např. „Manikúra“), je podnikatel při svém podnikání omezen pouze na vykonávání činností náležejících do uvedeného částečného rozsahu předmětu podnikání. Vykonávání činností nad rámec tohoto omezení, by bylo posuzováno rovněž jako neoprávněné podnikání, tj. provozování činnosti, která je živností, aniž by provozující osoba měla pro tuto živnost živnostenské oprávnění.

---

⁴¹ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁴² např. u živnosti „Vedení spisovny“ nebo „Výroba kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin...“

⁴³ OUTLÁ, A. a kolektiv, *Veřejnoprávní aspekty podnikání*

⁴⁴ KOKEŠ, M., MAKALOVÁ, D., PÁLENÍKOVÁ, B., *Problematika živnostenského podnikání*

⁴⁵ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

V rámci živnostenského oprávnění k živnosti volné může podnikatel vykonávat všechny činnosti, které jsou uvedeny v příloze č. 4 k živnostenskému zákonu. Tato příloha stanoví 80 oborů živnosti volné, do nichž jsou zahrnuty prakticky všechny činnosti, které jsou živností⁴⁶, nejsou ze živností vyloučeny⁴⁷ a nespádají do živností řemeslných, vázaných a koncesovaných. Podnikatel musí při ohlášení živnosti volné uvést jednotlivé obory, které z oborů činnosti hodlá provozovat. Pokud by však některý z oborů činnosti spadající pod režim živnosti volné neohlásil, a přesto jej provozoval, o neoprávněné podnikání by se v tomto případě nejednalo.⁴⁸

3.8.2 Rozsah oprávnění podle charakteru živnosti

Živnostenský zákon obsahuje ustanovení⁴⁹, jimiž umožňuje rozšířit rozsah oprávnění o činnosti, jejichž provozování by jinak vyžadovalo samostatná živnostenská oprávnění. Jedná se o dílčí, související a doplňkové činnosti, které podnikatel provádí výhradně v souvislosti s výkonem příslušné hlavní činnosti a v takovém objemu, při němž zůstane zachována povaha hlavní činnosti.⁵⁰

V této souvislosti je rozlišeno, zda se jedná o živnosti obchodní, výrobní nebo oblast služeb. Podnikatel provozující živnost, která spočívá v obchodní činnosti, je tak rovněž oprávněn např. pronajímat zboží, vykonávat na zboží na přání zákazníka drobné změny a provádět montáž zboží dodaného zákazníkovi, pokud je lze provést jednoduchým způsobem bez zvláštních odborných znalostí, popř. provádět servis dodaného zboží za předpokladu, že k tomu využije odborně způsobilých osob. U živností, které mají povahu výrobní činnosti, má podnikatel právo výrobky vyrábět, prodávat a opravovat a dále nakupovat a prodávat i výrobky jiných výrobců, jsou-li stejného druhu jako výrobky vlastní. Je rovněž oprávněn výrobky pronajímat a provádět jejich montáž, seřízení a údržbu. Výše uvedené možnosti se přiměřeně vztahují také na podnikatele, který poskytuje ubytování, opravy a údržbu věcí, přepravu osob a věcí, hostinskou činnost, zastavárenskou činnost a jiné práce a výkony k uspokojování dalších potřeb.

---

⁴⁶ dle § 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

⁴⁷ dle § 3 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

⁴⁸ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁴⁹ § 34, § 42 a § 44 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

⁵⁰ KOKEŠ, M., MAKALOVÁ, D., PÁLENÍKOVÁ, B., *Problematika živnostenského podnikání*

3.8.3 Rozsah oprávnění dle stanovených obsahových náplní

Rozsah předmětu podnikání každé jednotlivé živnosti se posuzuje také s ohledem na výčet činností, které jsou pro každou jednotlivou živnost uvedeny v nařízení vlády o obsahových náplních jednotlivých živností.⁵¹ Tyto obsahové náplně nejsou nařízením vlády⁵² určeny taxativně, ale jsou demonstrativně vymezeny takovým způsobem, aby do nich bylo možné začlenit veškeré po živnostensku vykonávané podnikatelské činnosti. Teprve náhledem do obsahové náplně živnosti lze pak zjistit, že rozsah živnostenského oprávnění je mnohdy širší, než by se mohlo na první pohled z názvu předmětu podnikání zdát. V reakci na vývoj technologií a rozšiřování okruhů podnikatelských aktivit ve společnosti, dochází poměrně často rovněž k doplňování a pozměňování jednotlivých obsahových náplní. Obsahové náplně jednotlivých živností jsou důležitým vodítkem jak pro podnikatele, tak pro pracovníky živnostenských úřadů při posuzování, na základě které ze živností lze určitou činnost provozovat.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že stanovení rozsahu živnostenského oprávnění je v některých případech krajně obtížné, neboť je nutné posoudit nejen vymezení základních činností, které zjevně spadají do dané živnosti, ale v mnohých případech i činnosti, u nichž mohou důvodně vznikat pochybnosti o tom, zda je lze v rámci oprávnění k provozování konkrétní živnosti rovněž vykonávat.⁵³ Vzniknou-li na straně podnikatele pochybnosti o tom, zda některá jím zamýšlená činnost spadá do rozsahu jeho živnostenského oprávnění a může ji tedy oprávněně vykonávat, umožňuje živnostenský zákon podnikateli, aby v zájmu svojí právní jistoty požádal živnostenský úřad o stanovení rozsahu jeho živnostenského oprávnění. Živnostenský úřad tak v individuálních případech činí formou rozhodnutí deklaratorní povahy, v němž by se měl vyslovit konkrétně k činnosti, o nichž má podnikatel pochybnosti.

---

⁵¹ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁵² nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů

⁵³ BABŠICKÁ, V., *Živnostenský zákon s komentářem*

3.9 Společné provozování živnosti více osobami (bez založení právnické osoby)

3.9.1 Společnost

Jedním z atributů živnostenského oprávnění je skutečnost, že ho nelze přenést na jinou osobu, tzn. že živnost může provozovat pouze osoba, která jej získala.⁵⁴ V této souvislosti je vhodné zmínit poměrně rozšířenou formu podnikání, pro kterou se obecně vžil pojem „podnikání ve sdružení“. Nový občanský zákoník zavádí v ustanovení § 2716 pro obdobná seskupení pojem „společnost“. Podstata společnosti je ve smluvním závazku alespoň dvou osob sdružit se za společným účelem činnosti nebo věci, anebo obojí. Společný účel není předepsán, může být tedy v mezích právního řádu jakýkoliv, výdělečný i nevýdělečný.⁵⁵ Takto založená společnost není samostatným právním subjektem, nemá způsobilost v mezích právního řádu mít práva a povinnosti, nemůže právně jednat a nemůže tudíž získat ani vlastní živnostenské oprávnění. S ohledem na nepřenositelnost živnostenského oprávnění pak platí, že v případě, kdy by více osob zamýšlelo, aniž by založilo právnickou osobu, provozovat společně podnikatelskou činnost, je nezbytné, aby jednotlivé osoby (společníci) získaly každá svoje vlastní živnostenské oprávnění pro tu činnost, kterou hodlají v rámci společnosti vykonávat.

3.9.2 Rodinný závod

Nový občanský zákoník zavedl do našeho právního řádu nový institut rodinného závodu. Za rodinný závod je považován takový závod, ve kterém společně pracují manželé, jejich příbuzní do třetího stupně, nebo osoby, které jsou s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob. Jedná se o případy, kdy členové rodiny pro rodinný závod fakticky pracují, aniž by byla jejich práva a povinnosti upravena zvláště uzavřenou smlouvou např. formou společenské smlouvy, popř. jiných smluv obdobného typu či smlouvami zakládajícími mezi stranami pracovní poměr.

Z pohledu živnostenskoprávní agendy by pro provozování podnikatelské činnosti rodinného závodu musela získat příslušné živnostenské oprávnění ta fyzická osoba, v jejímž vlastnictví rodinný závod je, ostatní členové rodiny zúčastnění na provozu

---

⁵⁴ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁵⁵ ELIÁŠ, K. a kolektiv, *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*

rodinného závodu by vlastní živnostenské oprávnění nepotřebovali. V praxi může být tato forma podnikání využívána např. při provozování hotelů a penzionů rodinného typu nebo u rodinných farem při podnikání v zemědělství.

3.10 Podmínky provozování živnosti

Základním předpokladem pro získání živnostenského oprávnění ke kterékoliv ze živností je splnění zákonem stanovených všeobecných podmínek, pro živnosti reglementované je třeba prokázat rovněž splnění zvláštních podmínek, pokud jsou u té které živnosti zákonem vyžadovány.

Všeobecné podmínky provozování živnosti jsou v živnostenském zákoně vymezeny v souladu s novou úpravou občanského zákona jako plná svéprávnost a bezúhonnost. Podmínku plné svéprávnosti splňují jednak osoby, které jsou zletilé, tj. dovršily věku 18 let, a ve smyslu ustanovení § 15 občanského zákoníku jsou způsobilé právně jednat, a dále osoby, které sice zletilosti nedosáhly, ale plná svéprávnost jim byla přiznána soudem⁵⁶. Živnostenský zákon dále umožňuje nahradit plnou svéprávnost přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti. Kritéria pro posuzování bezúhonnosti fyzické osoby doznala v průběhu let několika změn. Podle stávající právní úpravy je pro posouzení bezúhonnosti, resp. její ztráty, rozhodující, zda byla osoba pravomocně odsouzená pro trestný čin spáchaný úmyslně a zda byl předmětný trestný čin spáchán v souvislosti s předmětem podnikání resp. s podnikáním obecně⁵⁷. Bezúhonnost se prokazuje převážně výpisem z evidence Rejstříku trestů, který si živnostenský úřad sám elektronickou cestou obstará. Odlišné způsoby prokazování bezúhonnosti pak stanoví živnostenský zákon pro osoby, které jsou občany jiného členského státu Evropské unie nebo občany tzv. třetí země. Obsahuje-li výpis z evidence Rejstříku trestů nebo obdobný doklad údaje o odsouzení dotyčné osoby, je na správním uvážení živnostenského úřadu, aby rozhodl o splnění či nesplnění podmínky bezúhonnosti.⁵⁸

---

⁵⁶ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁵⁷ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V., *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem* 13. aktualizované a doplněné vydání

⁵⁸ HORZINKOVÁ, Eva., *Živnostenský zákon v praxi*, 6. aktualizované vydání

Zvláštní podmínky provozování živnosti jsou v živnostenském zákoně pojaty jako specifické podmínky stanovené pro provozování živností řemeslných, vázaných a koncesovaných.⁵⁹ V první řadě se jedná o odbornou způsobilost, zahrnující odborné znalosti a dovednosti, získané absolvováním příslušného vzdělání nebo praxe v oboru, popř. vykonáním zkoušky. Pro některé koncesované živnosti je předepsána ještě jiná způsobilost dotýkající se též osobních vlastností, morální a profesionální spolehlivosti podnikatele⁶⁰.

Přestože je živnostenský zákon koncipován jako veřejnoprávní norma upravující obecně základní podmínky podnikání, v rámci zvláštních podmínek provozování živnosti obsahuje také ustanovení regulující konkrétní faktický výkon některých činností. Regulace těchto činností spočívá v požadavku, aby podnikatel zajistil výkon činností, náležejících do taxativně stanovených živností, pouze osobami splňujícími předepsanou odbornou způsobilost. Seznam živností, kterých se tento požadavek týká, je uveden v příloze č. 5 k živnostenskému zákonu a v současné době je do něj zahrnuto 12 živností. Jedná se o živnosti (jako např. masérské služby, provozování solárií, kosmetické služby, péče o dítě do tří let věku v denním režimu), u nichž je z hlediska ochrany veřejného zájmu žádoucí, aby odbornou způsobilost splňovaly všechny osoby, které příslušnou činnost vykonávají, tedy nejen podnikatelé, ale i jejich zaměstnanci nebo osoby v podobném pracovním postavení.

Na druhou stranu již není v současné době u žádné kategorie živností uplatňováno konkurencí omezující kritérium nasycenosti trhu, jako tomu bylo např. u koncesované živnosti kominictví v letech 1992 až 1996, kdy byl při udělování koncese vymezen podnikateli obvod činnosti a stanovena povinnost vykonávat v tomto obvodu kontrolní a revizní práce.

3.11 Překážky provozování živnosti

Všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti uvedené v předchozí části se zkoumají také v průběhu podnikání a s jejich splněním je spojen nejen vznik, ale i zachování živnostenského oprávnění. Neméně důležitou okolností mající zásadní vliv na vznik a trvání živnostenského oprávnění jsou zákonem definované překážky provozování

---

⁵⁹ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁶⁰ NOVOTNÝ, S., *Živnostenské podnikání v České republice*

živnosti. Existence překážek provozování živnosti znemožňuje jednak samotný vstup do podnikání, nastane-li některá ze skutečností, které zakládají překážku provozování živnosti, v průběhu podnikání, nemůže podnikatel živnost nadále provozovat a živnostenský úřad rozhodne o zrušení živnostenského oprávnění. Překážky, které brání podnikateli v dalším provozování živnosti, se vztahují na všechny subjekty, fyzické i právnické osoby. Odlišují se však tím, s jakými důsledky jsou pro podnikatele spojené, zda se omezení podnikání vztahuje na všechny živnosti nebo jenom na některou z nich. Některé překážky trvají pouze časově omezenou dobu a jiné jsou časově neomezené.

Okolnosti, které zapříčiní vznik překážky v provozování živnosti, je možno rozdělit do několika skupin. První z nich souvisí s nepříznivou finanční situací podnikatele, pro níž není schopen dostát svým závazkům. Týkají se tedy úpadku podnikatele a způsobu jeho řešení. Živnostenský úřad zruší všechna živnostenská oprávnění podnikateli, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, pokud byl jeho závod prodán jedinou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty. Živnost nemůže rovněž provozovat fyzická nebo právnická osoba v případě, kdy soud prvomocně rozhodl, že provozování závodu musí být ukončeno. I v tomto případě zruší živnostenský úřad podnikateli všechna jeho živnostenská oprávnění.⁶¹

Další překážka souvisí s rozhodnutím soudu nebo správního orgánu, jímž je fyzické nebo právnické osobě uložen trest nebo sankce zákazu činnosti týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru. Podnikatel tak přichází o možnost podnikat v činnosti, resp. provozovat živnost, které se vyslovený zákaz týká, a to po dobu, po kterou trvá uložený zákaz činnosti. Právo podnikat v jiných živnostech však tímto zůstává nedotčeno.

K následující překážce provozování živnosti, jejíž výskyt patří v praxi k nejrozšířenějším, dochází tehdy, jestliže podnikatel při provozování živnosti závažným způsobem porušil nebo porušuje podmínky stanovené rozhodnutím o udělení koncese, živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy. Pokud dojde v důsledku takového podnikatelského počínání nebo na návrh příslušné správy sociálního zabezpečení, jestliže podnikatel neplní závazky vůči státu, k sankčnímu zrušení živnostenského oprávnění, trvá po dobu 3 let tzv. „stop stav“. V průběhu této doby je podnikateli

---

⁶¹ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

znemožněno ohlásit stejnou nebo příbuznou živnost. Žádost o koncesi v jiném oboru může podat nejdříve po uplynutí 1 roku od právní moci rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění.

Sankční zrušení živnostenského oprávnění⁶² může mít dopady nejen na osobu podnikatele ve smyslu omezení možnosti jeho podnikání, ale taková osoba nemůže do budoucna již nikdy působit ani jako statutární orgán jakékoliv právnické osoby podnikající ve stejné živnosti. Překážka působí opačně i vůči právnické osobě, která má jako statutární orgán ustanovenu osobu, již bylo sankčně zrušeno živnostenské oprávnění za závažné pochybení, nebo osobu která byla statutárním orgánem právnické osoby v době, kdy nastaly nebo trvaly závažné skutečnosti, které vedly k sankčnímu zrušení živnostenského oprávnění. Pro právnickou osobu však tato překážka trvá jen do té doby, dokud má jako člena statutárního orgánu tuto „problematickou“ osobu. Pokud by došlo k vyloučení této osoby ze statutárního orgánu, překážka právnické osobě zaniká a o živnostenské oprávnění nepřijde.⁶³ Tato překážka provozování živnosti byla včleněna do živnostenského zákona od 17. října 2013 jako reakce na rozšiřující se nekalé obchodní praktiky vůči spotřebitelům, zejména seniorům, na předváděcích akcích. Ve snaze zamezit těmto praktikám připravilo Ministerstvo průmyslu a obchodu sadu opatření včetně nově koncipované překážky provozování živnosti, která by měla zamezit tzv. řetězení živností.⁶⁴ Napříště tak podnikatel, jemuž bylo zrušeno živnostenské oprávnění za závažné porušení právních předpisů, nemá mít možnost stejnou živnost provozovat pod jiným subjektem, např. založením vlastní právnické osoby.

3.12 Zánik živnostenského oprávnění

Zatímco u vzniku živnostenského oprávnění je zákonem nastaven odlišný režim pro živnosti ohlašovací a živnosti koncesované, v případě zániku živnostenského oprávnění je pro všechny živnosti stanovena jednotná úprava. Podle okolností, v jejímž důsledku dochází k pozbytí živnostenského oprávnění, je však třeba rozlišovat, zda k němu dochází přímo ze zákona, zde je skutečně na místě označovat takový akt

---

⁶² zrušení oprávnění dle § 58 odst. 2 a 3 zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnost. zákon)

⁶³ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

⁶⁴ *Ministerstvo průmyslu a obchodu připravilo opatření k omezení nekalých praktik při prodejních akcích:* Dostupné on-line na: <http://www.mpo.cz/dokument141167.html> [cit. 2014-19-09]

„zánikem“ a nastává k okamžiku v zákoně uvedeném, nebo zda podnikatel přichází o živnostenské oprávnění na základě rozhodnutí živnostenského úřadu a v takovém případě zákon hovoří o „zrušení“ oprávnění, které nastává až nabytím právní moci tohoto rozhodnutí. Skutečnosti, které vedou k zániku resp. zrušení živnostenského oprávnění, jsou taxativně uvedeny v § 57 odst. 1 živnostenského zákona.

3.12.1 Zánik oprávnění přímo ze živnostenského zákona

První z důvodů zániku živnostenského oprávnění je spojen ze zánikem podnikatelského subjektu. V případě fyzické osoby zaniká živnostenské oprávnění podnikatele jeho smrtí, s výjimkou případů, kdy v provozování živnosti pokračují po přechodnou dobu oprávněné osoby⁶⁵. I v tomto případě však oprávnění zaniká nejpozději uplynutím tří měsíců ode dne ukončení řízení o pozůstalosti zemřelého podnikatele. Obdobně je postupováno u právnické osoby, kdy živnostenské oprávnění zaniká zároveň se zánikem právnické osoby, i když také zde může dojít k odkladu zániku oprávnění, pokračuje-li po zákonem umožněnou dobu v provozování živnosti nástupce zaniklé právnické osoby⁶⁶.

Další okolností vedoucí k zániku živnostenského oprávnění je uplynutí doby, pokud bylo oprávnění omezeno na dobu určitou. V obecné rovině jsou živnostenská oprávnění vydávána na dobu neurčitou, k omezení platnosti však může dojít jednak na základě požadavku samotného podnikatele, častěji jde o obligatorně dané omezení podnikatelského oprávnění zahraniční fyzické osoby - občana třetí země, jehož možnost podnikat na území České republiky je podmíněna povolením pobytu na území našeho státu a platnost oprávnění je vždy omezena na dobu povoleného pobytu. Zániku živnostenského oprávnění z uvedeného důvodu může podnikatel předejít, pokud před uplynutím doby, na kterou je oprávnění omezeno, oznámí živnostenskému úřadu, že hodlá v provozování živnosti pokračovat. Zahraniční fyzické osobě je za těchto okolností platnost oprávnění prodloužena opět pouze na dobu povoleného (prodlouženého) pobytu.

Následující důvod k zániku živnostenského oprávnění – výmaz zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku – není v současné době v praxi aplikován, neboť příslušné ustanovení obchodního

---

⁶⁵ ust. § 13 živnostenského zákona uvádí, které osoby a za splnění jakých podmínek jsou oprávněny pokračovat v provozování živnosti po zemřelém podnikatele.

⁶⁶ ust. § 14 živnostenského zákona stanoví, za jakých podmínek může nástupnická obchodní společnost

zákoníku⁶⁷, podle kterého byl vznik oprávnění zahraniční osoby podnikat na území České republiky vázán na zápis této osoby do obchodního rejstříku, bylo ve vztahu k živnostenským oprávněním s účinností od 1. ledna 2011 zrušeno⁶⁸.

U všech výše uvedených důvodů dochází k zániku oprávnění okamžikem, kdy nastanou popsané skutečnosti, aniž by o rušení práva provozovat živnost rozhodoval správní orgán.

3.12.2 Zrušení oprávnění na základě rozhodnutí živnostenského úřadu

K zániku živnostenského oprávnění dochází rovněž v případě, kdy tak rozhodne živnostenský úřad. Výčet skutečností, které zakládají důvod k zahájení správního řízení o zrušení oprávnění jsou uvedeny v ustanovení § 58 odst. 1 až 3 živnostenského zákona. S výjimkou rušení živnostenského oprávnění na žádost samotného podnikatele, které je ovšem v praxi nejčastější, se v ostatních případech, kdy ke zrušení dochází z moci úřední, jedná o akty celospolečensky preventivní povahy, jimiž se společnost brání proti dalšímu pokračování nežádoucích podnikatelských aktivit⁶⁹. Zákonná úprava zde rozlišuje mezi obligatorními a fakultativními důvody zrušení nebo pozastavení živnostenského oprávnění.

Mezi důvody, pro které je živnostenský úřad vždy povinen přistoupit ke zrušení podnikatelského oprávnění, patří ztráta bezúhonnosti a svéprávnosti podnikatele a dále existence překážky provozování živnosti (viz 3.11). Novelou živnostenského zákona byla pak v živnostenském zákoně jako obligatorní důvod ke zrušení oprávnění nově koncipována skutečnost, že podnikatel neprokáže živnostenskému úřadu právní důvod pro užívání prostor⁷⁰, v nichž má na území České republiky sídlo (jedná-li se o zahraniční osobu organizační složku závodu). Pohnutkou pro tuto právní úpravu byla patrně ochrana vlastníků nemovitostí, kteří se často marně snažili, aby podnikatel neměl v živnostenském rejstříku jako adresu sídla vedenu adresu jejich nemovitosti, neboť právní důvod užívání prostor, na základě kterého byla v minulosti předmětná adresa do rejstříku zapsána, zanikl a podnikatel odmítl adresu změnit nebo na výzvy ke změně nereagoval. Nová úprava pak umožňuje rychlé zjednání nápravy.

---

⁶⁷ ust. § 21 odst. 4 zákona č. 519/1991 Sb., obchodní zákoník

⁶⁸ zákonem č. 427/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a o změně některých zákonů

⁶⁹ HORZINKOVÁ, E., URBAN, V., *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem* 13. aktualizované a doplněné vydání

⁷⁰ zákonem č. 169/2012 Sb., kterým se mění živnostenský zákon a další související zákony s účinností od 30. 6. 2012

Živnostenský úřad rovněž ruší popř. pozastavuje živnostenské oprávnění tehdy, pokud podnikatel závažným způsobem porušil nebo porušuje podmínky stanovené rozhodnutím o udělení koncese, živnostenským zákonem nebo zvláštními právními předpisy. Povinně tak musí učinit za situace, kdy se jedná o koncesovanou živnost a návrh na zrušení oprávnění podá správní orgán, který se vyjadřoval k žádosti o udělení koncese. Závažnost porušení by měla být v tomto případě primárně hodnocena tímto správním orgánem a vyjádřena v návrhu na zrušení oprávnění. Dalším z důvodů, kdy je obligatorně rušeno živnostenské oprávnění, je skutečnost, že zahraniční fyzická osoba, jejíž právo provozovat živnost je vázáno na povolení k pobytu na území České republiky, již podmínku pobytu nespĺňuje.

Mezi důvody, pro které je živnostenský úřad oprávněn, ale ne povinen, zrušit nebo v odpovídajícím rozsahu pozastavit provozování živnosti, patří situace, kdy podnikatel neplní závazky vůči státu na úseku sociálního zabezpečení a zrušení navrhne příslušná správa sociálního zabezpečení. Mělo by se však z její strany jednat o krajní opatření sankční povahy vůči podnikateli⁷¹.

Na úvaze živnostenského úřadu zda ke zrušení oprávnění přistoupí, či nikoliv, je rovněž možnost zrušení živnostenského oprávnění v případě, kdy podnikatel neprovozuje živnost po dobu delší než 4 roky, aniž by živnostenskému úřadu oznámil přerušeni provozování této živnosti. Přestože zrušení živnostenského oprávnění z tohoto důvodu nepředstavuje pro podnikatele žádné další překážky a omezení v možnosti následného ohlášení živnosti, je tento důvod ke zrušení oprávnění živnostenskými úřady využíván zcela výjimečně.

3.13 Zánik oprávnění v důsledku změny právní úpravy

Zánik resp. zrušení živnostenského oprávnění v důsledku změny právního předpisu představuje nejproblematictější z důvodů vedoucích k ukončení podnikatelovi činnosti. Je nepochybné, že rozsáhlý okruh činností, které v sobě oblast živnostenského podnikání zahrnuje a jejichž konkrétní výkon je upraven množstvím zvláštních právních předpisů, s sebou nese nutnost úpravy legislativy reflektující na mnoho vnějších okolností.

---

⁷¹ KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*

V důsledku novel živnostenského zákona i souvisejících zvláštních předpisů ale dochází k situacím, kdy jsou podnikateli významně změněny podmínky podnikání v průběhu provozování jeho živnosti a jsou mu ukládány povinnosti, na jejichž splnění závisí další zachování jeho živnostenského oprávnění. Případy vybraných novel, které vyvolaly transformaci stávajících živností a které ve větší míře zasáhly podnikatelům do trvání jejich dosavadních podnikatelských oprávnění, jsou demonstrativně uvedeny a analyzovány v následující praktické části bakalářské práce.

4 Analytická část bakalářské práce

V analytické části bakalářské práce jsou jednak využita a zpracována data vedená v Informačním systému Registr živnostenského podnikání vztahující se k podnikatelům evidovaným na území Plzeňského kraje, na nichž je názorně poukázáno na provedené transformace vybraných živností; vypracovaná případová studie pak upozorňuje na měnící se podmínky provozování živností konkrétního podnikatelského subjektu – fyzické osoby.

4.1 Transformace živností harmonizací s právem Evropské unie

Vedle rozsáhlé novely živnostenského zákona iniciované vstupem České republiky do Evropské unie⁷² došlo, s ohledem na nutnost vytvořit v českém právním řádu podmínky pro přímou aplikaci závazného nařízení EPaR,⁷³ s účinností od 1. 6. 2012 k rozsáhlé změně zákona o silniční dopravě⁷⁴, která přinesla výrazné změny podmínek podnikání v silniční dopravě provozované velkými vozidly⁷⁵. Podle přechodných ustanovení zákona museli podnikatelé pro zachování možnosti nadále provozovat dopravu na základě již jednou jim udělené koncese opětovně, v zákonem stanovené lhůtě 1 roku, podat žádost o koncesi živnostenskému úřadu a doložit potřebné doklady, kterými prokáží splnění nově stanovených podmínek k provozování dopravy velkými vozidly, tj. usazení, dobrou pověst, finanční a odbornou způsobilost. Pokud podnikatelé ve stanovené lhůtě žádost nepodali, byl jim rozsah stávající koncese omezen a nadále mohou provozovat silniční dopravu pouze malými vozidly.

---

⁷² zákonem č. 167/2004 s účinností od 1. 5. 2004

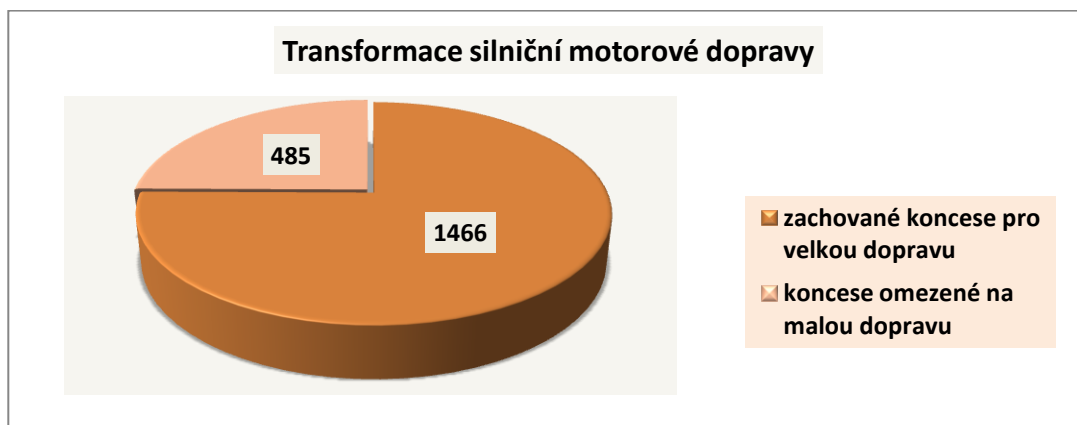
⁷³ nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 ze dne 21. října 2009

⁷⁴ zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ velkým vozidlem je vozidlo nebo jízdní souprava o největší povolené hmotnosti přesahující 3,5 tuny, je-li určeno k přepravě zvířat nebo věcí, nebo vozidlo určené pro přepravu více než 9 osob včetně řidiče

V rámci Plzeňského kraje provozovalo ke dni účinnosti novely zákona silniční dopravu velkými vozidly 1951 podnikatelů. Při transformaci živnosti splnilo podmínky pro zachování této koncese 1466 podnikatelů, ve 485 případech pak byla podnikatelům koncese omezena na provozování dopravy malými vozidly.

Graf č. 1 Přehled provedené transformace silniční motorové dopravy

Zdroj: Informační systém RŽP, zpracování vlastní

4.2 Transformace živností vyvolaná potřebou regulace určitých činností

Změny právních předpisů, jimiž dochází ke zpřísnění podmínek pro vstup do podnikání i podmínek provozování živností již podnikajících subjektů, jsou spojeny rovněž s vývojem určitých nežádoucích jevů ve společnosti a potřebou zajištění efektivní prevence vůči souvisejícím majetkovým deliktům, posílení ochrany spotřebitelů apod. Především pak v případech, kdy lze podle dosavadní právní úpravy tyto činnosti vykonávat na základě oprávnění k živnosti volné, pro jejíž získání není třeba splňovat žádné odborné předpoklady a jejíž rozsah je koncipován tak široce, že neumožňuje ani jednoznačně stanovit, které subjekty předmětné činnosti fakticky vykonávají, je přistupováno k potřebné úpravě legislativy.

Poskytování spotřebitelských úvěrů

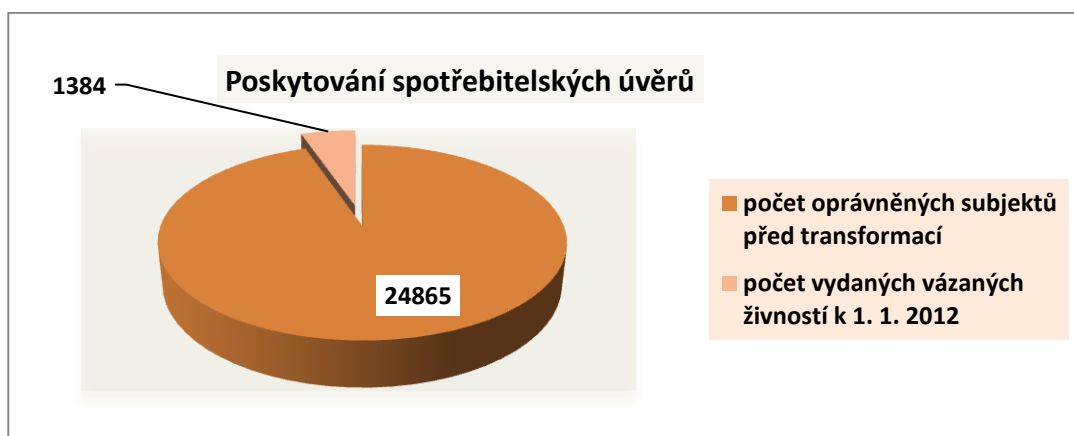
Nárůst poskytování spotřebitelských úvěrů nebankovními subjekty a s tím související problémy s následnou neschopností mnoha spotřebitelů tyto úvěry splácet, vedla k přijetí zákona o spotřebitelském úvěru⁷⁶, který stanovil nové povinnosti

⁷⁶ zákon č. 145/2010 Sb. s účinností od 1. ledna 2011

podnikatelským subjektům a měl především umožnit lépe evidovat subjekty poskytující nebo zprostředkovávající spotřebitelský úvěr a přispět k provádění účinnější kontroly nad těmito subjekty⁷⁷. Zatímco podle původní právní úpravy mohl poskytovat spotřebitelský úvěr nebo jej zprostředkovávat subjekt, který splnil podmínky pro vydání živnostenského oprávnění k volné živnosti (konkrétně v oboru 70 - služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy, resp. oboru 47 - zprostředkování obchodu a služeb), aby mohl v provozování této činnosti i nadále pokračovat, musel v průběhu jednoletého přechodného období získat živnostenské oprávnění k nově koncipované vázané živnosti „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“, k čemuž bylo třeba prokázat splnění nově stanovené odborné způsobilosti.

Původní možnost poskytovat nebo zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na základě oborů volné živnosti značně ztěžuje relevantně stanovit okruh podnikatelů, kteří tuto činnost před transformací fakticky vykonávali a budou chtít v činnosti pokračovat i na základě vázané živnosti. S ohledem na počet zaregistrovaných subjektů, které měly v živnostenském rejstříku výše uvedené obory zapsány, bylo v Plzeňském kraji ke dni účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru oprávněno zprostředkovávat nebo poskytovat spotřebitelské úvěry až 24865 nebankovních subjektů. Po ukončení transformace ke dni 1. 1. 2012 mohlo v této činnosti pokračovat 1384 podnikatelů v rámci nové vázané živnosti. V současné době tuto činnost v kraji provozuje 3014 nebankovních subjektů.

Graf č. 2 Přehled provedené transformace poskytování spotřebitelských úvěrů

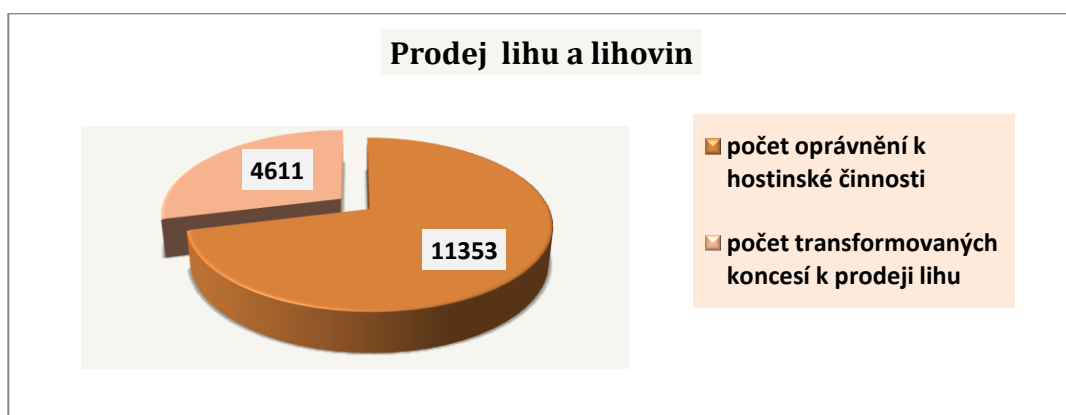
Zdroj: Informační systém RŽP, zpracování vlastní

⁷⁷ viz důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů

Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin

S cílem zabezpečit ochranu spotřebitelů a jejich zdraví před zdravotně závadným lihem a lihovinami a eliminovat prodej nezdaněného alkoholu byla do živnostenského zákona zavedena koncesovaná živnost „Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin“⁷⁸. Účelem zpřísnění podnikání v uvedené oblasti bylo získat přehled o prodejcích lihu a lihovin, neboť dosavadní právní úprava umožňovala prodej těchto komodit kromě provozovatelů restauračních zařízení, zařízení rychlého občerstvení apod. evidovaným pod řemeslnou živností „Hostinská činnost“ i všem subjektům podnikajícím v režimu živnosti volné, což znesnadňovalo orgánům veřejné správy přehled a účinnější kontrolu nakládání s lihem a lihovinami. Zařazení této činnosti mezi koncese však nebylo právě systémové, neboť pro její získání není zákonem vyžadováno splnění žádné odborné způsobilosti a není ani vázáno na kladné stanovisko dotčeného orgánu, což znamená, že ji automaticky získá každý žadatel splňující všeobecné podmínky⁷⁹, a to přestože o udělení koncese musí být rozhodováno ve správním řízení. Přejídná ustanovení novely zákona umožnila stávajícím podnikatelům pokračovat v provozování prodeje kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin na základě živnostenských oprávnění získaných podle předchozí právní úpravy po dobu 6 měsíců. Pokud v této době nepožádali živnostenský úřad o koncesi na prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin, právo k provozování této činnosti jim zaniklo.

Graf č. 3 Přehled provedené transformace prodeje lihu a lihovin

Zdroj: Informační systém RŽP, zpracování vlastní

⁷⁸ zákonem č. 309/2013 Sb. s účinností od 17. října 2013

⁷⁹ všeobecnou podmínkou provozování (jakékoliv) živnosti je plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti, a bezúhonnost

Vzhledem k tomu, že nelze jednoznačně vyčíslit, kolik podnikatelů před novelou zákona prodej lihu a lihovin fakticky provádělo na základě volné živnosti a mělo tak nárok na bezplatnou transformaci živnosti, byl průběh transformace posuzován pouze ve vztahu k oprávněním vydaným pro řemeslnou živnost k provozování hostinské činnosti. Podle údajů vedených v živnostenském rejstříku využilo na území Plzeňského kraje v přechodném půlročním období možnost provedení transformace pouze 4611 podnikatelů, zatímco hostinskou činnost uskutečňovalo před novelou 11353 subjektů.

4.3 Změny zákona opakovaně měnící podmínky provozování živnosti

Situace, kdy jsou podmínky a povinnosti při provozování živnosti opakovaně během krátkého časového úseku měněny, ztěžuje orientaci podnikatelů v právní oblasti a často vede i k neochotě podnikatelských subjektů neustále se měnící podmínky respektovat.

Transformace bezpečnostních agentur

Jednou z oblastí, která byla v průběhu tříletého období (v letech 2009 až 2011) opakovaně upravována změnou právních předpisů je podnikání bezpečnostních agentur, které svoji činnost vykonávají na základě oprávnění ke koncesovaným živnostem „Ostraha majetku a osob“ a „Služby soukromých detektivů“. Přestože byly obě tyto činnosti koncesovanými živnostmi již od r. 1992 a podnikatel musel k jejich získání vždy prokazovat odbornou způsobilost a tzv. lustrační osvědčení⁸⁰ a podmínkou provozování živnosti byla i spolehlivost všech zaměstnanců, došlo od 1. ledna 2009 v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky⁸¹ ke zpřísnění podmínek živnosti, když teprve v průběhu legislativního procesu, v rámci projednávání návrhu zákona ve sněmovním výboru pro bezpečnost, byly podány pozměňovací návrhy, které zcela nesystémově zasáhly rovněž do živnostenského zákona. Vedle nově upraveného prokazování odborné způsobilosti bylo pouze pro tyto dvě živnosti zavedeno specifické posuzování bezúhonnosti podnikatele, které bylo navíc nepřesně formulované a těžce aplikovatelné.

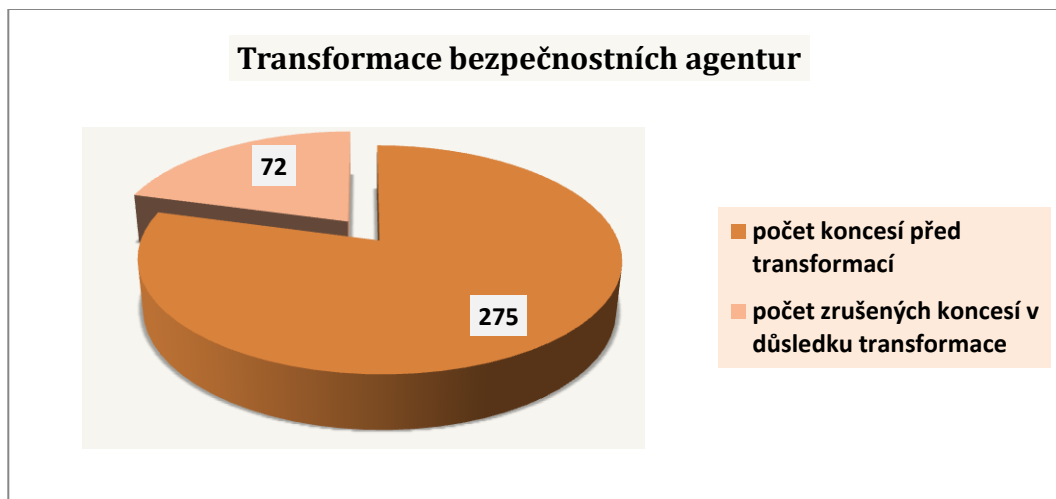
⁸⁰ doklad vydaný dle § 1 odst. 5 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky

⁸¹ zákonem č. 274/2008 Sb.

Podmínkou provozování živností bylo navíc zajistit, aby výkon činností prováděli pouze zaměstnanci, kteří splňují zdravotní a odbornou způsobilost odpovídající nárokům kladeným na jejich výkon. Pro podnikatele, kteří chtěli svoje původní živnostenské oprávnění zachovat, bylo stanoveno přechodné období 12 měsíců (tj. do 1. ledna 2010), během kterých museli živnostenskému úřadu doložit splnění nových podmínek, aby mohla být provedena transformace koncese. V opačném případě měl živnostenský úřad zahájit správní řízení o zrušení živnostenského oprávnění.

Na základě vyhodnocení poznatků z aplikační praxe bylo následně konstatováno, že dochází v této oblasti k neodůvodněné zátěži podnikatelů, a rovněž s ohledem na nepřipravenost prováděcích předpisů, které měly podmínky dále upřesňovat, došlo k další novelizaci předmětných ustanovení⁸², a odsunutí transformačních povinností o 2 roky (tj. do 1. 1. 2012). Před uplynutím tohoto termínu byla lhůta k doložení dokladů a provedení transformace ještě jednou prodloužena⁸³, a to do 1. 8. 2012. Nedoložil-li podnikatel v tomto, opakovaně prodlužovaném, termínu požadované doklady, zahájil živnostenský úřad správní řízení o zrušení živnostenského oprávnění a oprávnění podnikateli zrušil.

Graf č. 4 Přehled provedené transformace v oblasti bezpečnostních agentur

Zdroj: Informační systém RŽP, zpracování vlastní

⁸² zákonem č. 292/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2008 Sb., o spotřebních daních a další související předpisy

⁸³ zákonem č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace

4.4 Změny zákona na základě požadavku odborné veřejnosti

Také v případě změn živnostenského zákona, které jsou provedeny na základě požadavku odborné veřejnosti a směřují spíše k zajištění technické úrovně provozování určitých zařízení, dochází v důsledku nekoncepčně provedeného přeražení živnosti volné do některé živnosti reglementované ke zpřísnění požadavků na odbornou způsobilost podnikatele a vyvolají nutnost transformace doposud vydaných živnostenských oprávnění. Příkladem takové změny je provozování lyžařských vleků.

Provozování lyžařských vleků

Novela živnostenského zákona, která významně zasáhla do podmínek provozování živnosti spočívající v provozování lyžařských vleků⁸⁴, byla iniciována zjištěním Svazu provozovatelů lanovek a lyžařských vleků ČR o nedobré technické stavu některých lyžařských vleků, nedostatečném provádění prohlídek a zkoušek jejich technických zařízení. Návrh tedy směřoval především k zajištění bezpečnosti a plynulosti provozu lyžařských vleků z hlediska technického zařízení, přepravovaných osob a obsluhujícího personálu. K zajištění tohoto cíle došlo kromě zařazení lyžařských vleků mezi technická zařízení vyžadující provádění pravidelných revizí, prohlídek a zkoušek, rovněž, a to s argumentem na zajištění požadavku odborné způsobilosti, k převedení provozování lyžařských vleků z režimu volné živnosti „Pozemní doprava vyjma železniční a silniční dopravy“ do nově vymezené vázané živnosti „Provozování lyžařských vleků“. V důvodové zprávě k návrhu novely zákona je však paradoxně uvedeno, že realizací tohoto opatření nebude podnikatelská sféra zatížena žádnými bariérami pro podnikání, protože navržené požadavky na vzdělání a odbornou způsobilost jsou snadno splnitelné.

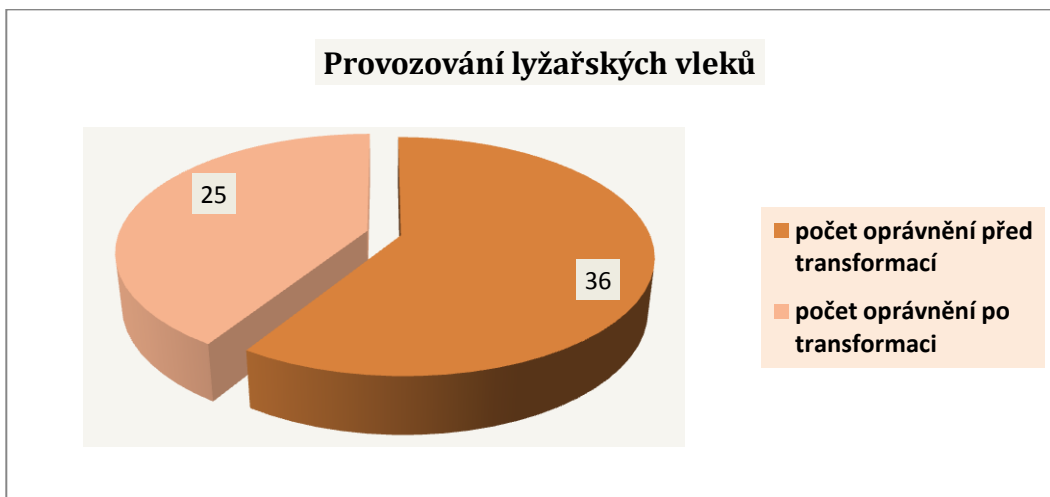
Poněkud komplikované znění přechodných ustanovení dávalo podnikatelům možnost provozovat svoji činnost na základě doposud získaného podnikatelského oprávnění po dobu 1 roku od účinnosti novely zákona s tím, že po uplynutí této lhůty oprávnění zanikají. Přechodná ustanovení dále ukládala podnikatelům, kteří si chtěli zachovat možnost v provozování lyžařských vleků pokračovat, předložit živnostenskému úřadu ve lhůtě 10 měsíců doklady prokazující, že splňují nově stanovené podmínky nebo ustanovili odpovědného zástupce, který podmínky splňuje. V Plzeňském kraji bylo ke dni

---

⁸⁴ zákonem č. 191/2006 Sb., změna zákona o dráhách a změna živnostenského zákona

účinnosti zákona 11. 6. 2006 oprávněno k provozování lyžařských vleků na základě volné živnosti celkem 36 podnikatelů, podmínky pro transformaci do vázané živnosti splnilo 25 podnikatelů.

Graf č. 5 Přehled provedené transformace provozování lyžařských vleků

Zdroj: Informační systém RŽP, zpracování vlastní

Nekoncepčnost provedené úpravy do vázané živnosti dokládá skutečnost, že se další novelou⁸⁵ účinnou od 1. 6. 2008 stala tato činnost opět živností volnou.

4.5 Případová studie podnikatele – fyzické osoby

Případová studie se zaměřuje na podnikatelské aktivity a měnící se podmínky podnikání podnikatelky paní Jany Svobodové, která provozuje svoji činnost podle živnostenského zákona jako OSVČ. Svoje první podnikatelské oprávnění získala v březnu 1991, tedy ještě před účinností živnostenského zákona, a to na základě rozhodnutí o registraci vydaného okresním úřadem podle zákona č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů. Podmínkou získání registrace s předmětem podnikání: **provoz benzínového čerpadla, nákup a prodej pohonných hmot, mazadel, autopříslušenství, potravin, drobného a průmyslového zboží, prodej občerstvení** bylo doložení výpisu z rejstříku trestů a uhrazení správního poplatku 120 Kč. Živnostenský zákon, který byl následně přijat, umožňoval zachování podnikatelských oprávnění získaných před jeho účinností, nejdéle však do 31. 12. 1992 a poté tato oprávnění zanikla. Přejížděná

⁸⁵ zákonem č. 130/2008 Sb., kterou se mění živnostenský zákon a další související zákony

ustanovení upravovala režim přechodu podnikatelských oprávnění rozdílně podle druhu živnosti: zatímco pro činnosti, které byly zařazeny do živností volných a řemeslných vznikalo živnostenské oprávnění „automaticky“ ze zákona, ve vztahu k živnostem vázaným a koncesovaným museli podnikatelé do 9 měsíců od účinnosti živnostenského zákona doložit doklady prokazující, že splňují podmínky stanovené zákonem, jinak jim živnostenské oprávnění k těmto živnostem nevzniklo.

Aby mohla podnikatelka nadále podnikat v činnostech, které měla doposud registrovány, podala dne 4. 9. 1992 na obecním živnostenském úřadě ohlášení živnosti volné s předmětem podnikání **obchodní činnost**, doložila výpis z rejstříku trestů a po uhrazení správního poplatku ve výši 1000 Kč jí byl vydán živnostenský list. Živnostenské oprávnění k volné živnosti však nezahrnovalo prodej občerstvení, a proto byla podnikatelka dále nucena podat žádost o koncesi s předmětem podnikání **Hostinská činnost (bez ubytovacích zařízení)**, v tomto případě na věcně a místně příslušném okresním živnostenském úřadě. Vzhledem k tomu, že podnikatelka osobně nesplňovala potřebnou odbornou způsobilost, musela ustanovit odpovědného zástupce, prostřednictvím kterého bude živnost provozovat. Na základě doložených dokladů (výučního listu v oboru kuchař – číšník, dokladu o 5leté praxi v pohostinském zařízení a výpisu z rejstříku trestů prokazujícím bezúhonnost) rozhodl živnostenský úřad ve správním řízení o schválení ustanovení odpovědného zástupce a udělení koncese a vydal koncesní listinu. Živnostenský zákon doznal novelou č. 256/1996 Sb. změny spočívající v přeřazení koncesované živnosti Hostinská činnost do živností řemeslných. Vzhledem k tomu, že nová právní úprava nevyžadovala k získání oprávnění k předmětné řemeslné živnosti splnění odlišných podmínek, než které musela podnikatelka splnit již pro získání koncese, vydal v květnu 1996 okresní živnostenský úřad podnikatelce v souladu s bodem 3 přechodných ustanovení náhradou za koncesní listinu zdarma živnostenský list.

Novelou živnostenského zákona provedenou zákonem č. 136/1994 Sb., o barvení a značkování některých uhlovodíkových paliv a maziv, přijatou v souvislosti s opatřeními zamezujícími podvodům s lehkými topnými oleji, byla od 1. 7. 1994 do koncesovaných živností přidána živnost **Provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy**. S ohledem na přechodná ustanovení zákona, podle nichž dosavadní oprávnění k této činnosti po uplynutí 6 měsíců zanikala, podala podnikatelka v listopadu 1994 na okresním živnostenském úřadě žádost o koncesi. K získání koncese nestanovil živnostenský zákon žádnou odbornou

způsobilost, pro její udělení však musel živnostenský úřad, před vydáním rozhodnutí, získat souhlasné stanovisko Ministerstva průmyslu a obchodu. Na základě splnění všech zákonem stanovených náležitostí byla v únoru 1995 vydána podnikatelce koncesní listina. Hned následující rok, od 26. 4. 1996, byla provedena změna živnostenského zákona zákonem č. 95/1996 Sb., v jejímž důsledku došlo opětovně k úpravě podmínek provozování čerpacích stanic spočívající v doplnění odborné způsobilosti – vyučení v oboru chemie nebo strojírenství a 1 rok praxe v oboru. Podle přechodných ustanovení vyzval okresní živnostenský úřad podnikatelku k doložení dokladů prokazujících splnění požadované kvalifikace. Aby mohla paní Svobodová splnit povinnost umožňující jí pokračovat i nadále v provozování její živnosti, byla nucena ustanovit odpovědného zástupce, neboť sama předepsané vzdělání nesplňovala. Společně s odpovědným zástupcem, který byl zaměstnancem paní Svobodové, se podnikatelka dostavila v únoru 1997 na živnostenský úřad, kde k osobě odpovědného zástupce předložila výuční list v oboru zámečnický a potvrzení o praxi 3 let v obsluze čerpací stanice a výpis z rejstříku trestů, ne starší 3 měsíce. Na základě předložených podkladů a uhrazení správního poplatku 500 Kč schválil živnostenský úřad ustanovení odpovědného zástupce a živnostenské oprávnění k provozování čerpací stanice zůstalo podnikatelce zachováno. Následnou novelou živnostenského zákona č. 356/1999 Sb., byla od 1. 3. 2000 živnost Provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy opět přesunuta z koncesí do živností volných. V tomto případě nepředstavovala transformace živnosti pro podnikatelku nutnou aktivní účast, neboť přechodná ustanovení ukládala povinnost pouze živnostenskému úřadu, a to ve lhůtě 1 roku vydat pro volnou živnost nový průkaz živnostenského oprávnění - živnostenský list, který nahradil původní koncesní listinu. K tomuto úkonu byl již kompetentní obecní živnostenský úřad, kam byla okresním živnostenským úřadem postoupena spisová dokumentace vztahující se k předchozí koncesované živnosti.

Provoz čerpací stanice představuje vedle prodeje paliv a maziv řadu dalších činností spočívajících v prodeji různého doplňkového sortimentu vztahujícího se k motorovým vozidlům i poskytování souvisejících služeb motoristům. Zatímco zpočátku postačovalo podnikatelce k prodeji zboží jako směsí do ostříkovačů, chladících kapalin, čistících a leštících prostředků a ostatní autokosmetiky živnostenské oprávnění k volné živnosti na obchodní činnost, novela živnostenského zákona č. 286/1995 Sb. provedla úpravu řemeslné živnosti Drogistická živnost, doposud svým charakterem spíše výrobní,

na živnost spočívající v prodeji drogistického sortimentu. Aby mohla tento sortiment na čerpací stanici nadále nabízet, podala podnikatelka v březnu 1996 na obecním živnostenském úřadě ohlášení živnosti s předmětem podnikání **Prodej drogistického zboží**. K ohlášení živnosti doložila výpis z rejstříku trestů, čestné prohlášení potvrzující dosavadní praxi v prodeji drogistického zboží a doklad o uhrazení správního poplatku 1000 Kč, čímž splnila podmínky k provozování uvedené živnosti a byl jí vydán živnostenský list. Novelou živnostenského zákona č. 356/1999 Sb., byl prodej drogistického zboží vypuštěn ze řemeslných živností a od 1. 3. 2000 se stal živností volnou.

Rovněž na prodej autolékárniček, který patří mezi běžnou součást nabídky čerpacích stanic, si musela podnikatelka vyřídit nově živnostenské oprávnění, a to v souvislosti novelou živnostenského zákona provedenou zákonem č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích. Možnost prodávat autolékárničky v rámci volné živnosti na obchodní činnost, byla touto právní úpravou od 1. 7. 2000 znemožněna, a pro jejich prodej bylo třeba získat nově ustavenou koncesovanou živnost **Nákup, skladování a prodej zdravotnických prostředků, které mohou být prodávány prodejci zdravotnických prostředků**. Vzhledem k absenci přechodných ustanovení zákona, která by řešila transformaci živnosti, musela podnikatelka podat žádost o koncesi se všemi náležitostmi, které živnostenský zákon vyžaduje pro udělení nové koncese. Paní Svobodová k žádosti o koncesi na okresním živnostenském úřadě doložila: výpis z rejstříku trestů, ne starší 3 měsíců, odbornou způsobilost – maturitní vysvědčení ze Střední ekonomické školy, obor: všeobecná ekonomika, doklad o proškolení výrobcem zdravotnického prostředku a doklad o uhrazení správního poplatku 2000 Kč. Na základě kladného stanoviska Ministerstva zdravotnictví, vyžádaného ze strany živnostenského úřadu, byla ve správním řízení udělena koncese k požadované živnosti.

Beze změny nezůstala ani možnost prodeje propan-butanu v tlakových lahvích na čerpací stanici, kterou mohla podnikatelka doposud provozovat v rámci volné živnosti obchodní činnost. Na základě energetického zákona č. 458/2000 Sb., kterým se měnil rovněž živnostenský zákon, byla mezi vázané živnosti od 1. ledna 2001 zařazena živnost **Nákup, prodej a skladování zkvalifikovaných uhlovodíkových plynů v tlakových nádobách, včetně jejich dopravy**. Pro její získání bylo vyžadováno doložení odborné způsobilosti spočívající v úplném středním vzdělání na střední odborné škole technického

směru zakončeném maturitní zkouškou a 5ti lety praxe v oboru. Podnikatelka byla povinna do 1 roku požádat o živnostenské oprávnění, jinak by jí oprávnění k podnikání zaniklo. Vzhledem k tomu, že paní Svobodová nesplňovala požadovanou kvalifikaci a nepodařilo se jí sehnat osobu, která by vykonávala funkci odpovědného zástupce, pozbyla možnost podle odst. 6 přechodných ustanovení zákona č. 458/2000 Sb. po 1. 1. 2002 prodej propanbutanu v tlakových lahvích na čerpací stanici provádět. Od 24. 5. 2002 došlo zákonem č. 174/2002 Sb., ke zmírnění podmínek pro získání oprávnění k této živnosti, přičemž pro prodej tlakových nádob do 40 kg hmotnosti náplně již nebyla odborná způsobilost požadována. Podnikatelka se proto v červnu 2002 dostavila na okresní živnostenský úřad kde vázanou živnost v rozsahu **Nákup, prodej a skladování zkapalněných uhlovodíkových plynů v tlakových nádobách do 40 kg náplně tlakové nádoby a do 1000 kg skladovací kapacity včetně** ohlásila. Protože se na tento úkon již nevztahovala předchozí transformace živnosti, musela podnikatelka k ohlášení živnosti doložit výpis z rejstříku trestů, ne starší 3 měsíce a zaplatit správní poplatek 1000 Kč. Poté jí byl vystaven živnostenský list.

Zatím poslední změnou, související s nabízeným sortimentem v bistru čerpací stanice paní Svobodové, spojenou s povinností obstarat si k možnosti pokračování v podnikání další živnostenské oprávnění, bylo zavedení nové koncesované živnosti **Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin**. Zákon č. 309/2013 Sb., kterým byla tato koncese ustavena, uložil podnikatelům, provozujícím tuto činnost na základě dříve vydaného oprávnění, povinnost do 6 měsíců podat žádost o koncesi, jinak by jim právo prodávat líc a lihoviny zaniklo. Ve vztahu k oprávnění na řemeslnou živnost Hostinská činnost měla podnikatelka nárok na transformaci živnosti vyplývající z přechodných ustanovení, tudíž k žádosti o koncesi, kterou podala v lednu 2014 na obecním živnostenském úřadě, nemusela dokládat žádné doklady (pro tento rozsah koncese není vyžadována odborná způsobilost) ani uhradit správní poplatek. Obecní živnostenský úřad rozhodl o udělení koncese a vydal podnikatelce výpis ze živnostenského rejstříku osvědčující živnostenské oprávnění.

5 Zhodnocení poznatků z analytické části

Záměrem této kapitoly je shrnout a zhodnotit údaje uvedené v předcházející analytické části, v níž jsou uvedeny příčiny vyvolávající změny právní úpravy živnostenského zákona, v jejímž důsledku dochází ke zpřísnění podmínek provozování živnosti často spojených s transformací činnosti do jiného druhu živnosti, a dopady transformací na zachování stávajících podnikatelských oprávnění. Jak je výše popsáno, ke změně podmínek podnikání je přistupováno z rozličných příčin. V případě novel živnostenského zákona, které jsou iniciovány ze strany vlády a které jsou vedeny cílem zlepšit podnikatelské prostředí a snížit administrativní zátěž podnikatelů, je hlavní akcent dáván na zjednodušování náležitostí a formy podání, redukci správních poplatků a rušení povinností spojených se sdělováním údajů a předkládáním dokladů, které si může úřad sám zajistit. Pojednání analytické části je však zaměřeno na přílohy živnostenského zákona, tedy tu část zákona, kde jsou změny prováděny nejčastěji a jejich sledování je obtížné nejen pro podnikatele, ale orientovat se v právě platných verzích příloh zákona bývá náročné i pro samotné pracovníky živnostenských úřadů.

Na základě posouzení údajů, vycházejících z informací o transformacích provedených v Plzeňském kraji, lze učinit následující zhodnocení:

Jedná-li se o transformaci znamenající **přesun v rámci reglementovaných živností** (např. z živnosti řemeslné do vázané), tak i přesto, že se týká značného počtu podnikatelů, jako v případě transformace silniční motorové dopravy, lze tyto subjekty konkrétně vyhledat v Informačním systému Registr živnostenského podnikání a přesně pak sledovat průběh prováděné transformace včetně případného zániku oprávnění. Některé živnostenské úřady rovněž, i když nad rámec svých zákonem stanovených povinností, dotčené podnikatele o novele zákona uvědomují a snaží se tak eliminovat množství případů, kdy podnikatelé opomenou splnit nově definované požadavky uvedené v přechodných ustanoveních.

Pokud je však **do reglementovaných živností přesunuta činnost, která před novelou zákona náleží do některého z oborů živnosti volné**, nelze určit jmenovitě jednotlivé podnikatelské subjekty, na něž se přechodná ustanovení novely vztahují, neboť takovou činnost mohl fakticky vykonávat každý z podnikatelů, kteří mají volnou živnost ohlášenou. Objektivně zde nelze ani stanovit, kterým podnikatelům po uplynutí přechodného období oprávnění zaniklo a kteří by se při pokračování v podnikatelské

činnosti dopouštěli neoprávněného podnikání. Tento případ se týká např. popsané transformace živnosti na poskytování spotřebitelských úvěrů nebo koncese na prodej lihu a lihovin.

Na transformaci koncesovaných živností z oblasti bezpečnostních agentur je dokumentována chaotičnost a nepřehlednost některých novel, kdy **dochází k opakovaným změnám podmínek podnikání u těžce živnosti**. Nízký počet zrušených oprávnění v rámci provedené transformace je možno přičíst skutečnosti, že pro tyto živnosti zůstal zachován původní statut koncese a bylo možné vygenerovat konkrétní podnikatelské subjekty určené k transformaci a ty případně o změnách informovat.

Jakým způsobem zasahují změny podmínek podnikání do průběhu provozování živnosti a ovlivňují možnost pokračování v zaběhnuté živnosti je názorně dokladováno v případové studii. Je zde popsána situace, kdy byla podnikatelka z důvodu novelizace živností opakovaně nucena stvrzovat jednou získané živnostenské oprávnění. Aniž by rozšiřovala svoje podnikatelské aktivity, musela k původní volné živnosti získat dále živnostenská oprávnění s těmito předměty podnikání: Hostinská činnost, Provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy, Prodej drogistického zboží, Nákup, skladování a prodej zdravotnických prostředků, které mohou být prodávány prodejci zdravotnických prostředků, Nákup, prodej a skladování zkapalněných uhlovodíkových plynů v tlakových nádobách do 40 kg náplně tlakové nádoby a do 1000 kg skladovací kapacity včetně a Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin. Ve dvou případech nesplňovala podnikatelka požadovanou odbornou způsobilost a pro získání oprávnění musela ustanovit odpovědného zástupce, přičemž u jedné ze živností se jí nepodařilo zajistit vhodnou osobu a přišla tak dočasně o možnost v provozování činnosti pokračovat. Následnými novelizacemi živnostenského zákona byly paradoxně čtyři z výše uvedených šesti získaných živností začleněny zpět do živnosti volné.

6 Závěr

Podnikání na základě živnostenského oprávnění je nejčastější formou provozování podnikatelských aktivit v České republice a pro jeho další úspěšný rozvoj je nezbytné vytvářet kvalitní a podnikatelsky přívětivé prostředí. Motivací k zahájení podnikání může být touha po seberealizaci, vyšším příjmu a nezávislosti, jindy je jedinec nucen pustit se do podnikání z důvodu ztráty zaměstnání, vždy se však jedná o závažné rozhodnutí, při němž jsou zvažovány různé aspekty: podnikatelské příležitosti, konkurenceschopnost, možnosti financování atp. Jedním z hledisek, které může mít negativní vliv na toto rozhodování je komplikovaná, nepřehledná a obzvláště často se měnící legislativa v oblasti podnikání, jejíž výklad je mnohdy nejednoznačný, závisející na interpretaci konkrétního úředníka. Pro zajištění jednotného postupu všech živnostenských úřadů je pak zapotřebí množství metodických stanovisek a pokynů, jak ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu tak krajských živnostenských úřadů.

Pro stávající podnikatele je pak z tohoto pohledu nejvíce zatěžující, jsou-li v průběhu jejich podnikání opakovaně modifikovány podmínky provozování živností tak, že zachování jejich živnosti je podmíněno splněním nově vymezených požadavků. Dojde-li pak následnou novelou k návratu na původní liberálnější právní úpravu podmínek podnikání, jsou tyto změny vnímány jako zbytečné a nekoncepční a situace vede nezdědky k rezignaci podnikatelů na respektování právních norem.

Na základě rozboru transformací vybraných živností provedeném v analytické části bakalářské práce lze konstatovat, že impulsem ke zpřísnění podmínek pro provozování jednotlivých živností jsou následující důvody:

- v rámci harmonizace právních předpisů členských států EU vyvstane nutnost nové právní úpravy v souvislosti s povinností implementovat do českého právního řádu přijatou směrnicí Evropského parlamentu a Rady upravující některou oblast podnikání
- z důvodu ochrany veřejného zájmu nastane potřeba regulovat určitou podnikatelskou činnost, která byla v rámci liberalizace přístupu do podnikání včleněna do volné živnosti; to však znesnadňuje správním orgánům přehled o subjektech provozujících předmětnou činnost, a je proto ze živnosti volné

vyčleněna do reglementovaných živností (řemeslných, vázaných nebo koncepcovaných)

- v souvislosti se změnou zvláštního právního předpisu, který blíže upravuje dotčenou oblast podnikání, je do živnostenského zákona promítnut požadavek na odbornou způsobilost k provozování předmětné živnosti
- na základě intervence odborné veřejnosti a zájmových skupin působících v dané sféře podnikatelských aktivit

Ať již dochází ke změně podmínek provozované živnosti z jakékoliv z výše uvedených příčin, jsou-li podnikatelé v jejím důsledku nuceni stvrzovat svoje stávající živnostenské oprávnění splněním nově stanovených povinností, je důležité, aby se tak dělo způsobem, který by co nejméně komplikoval výkon jejich podnikatelské činnosti. Je vždy velmi důležité přechodné období, které má podnikatelům poskytnout dostatečný časový prostor na to, aby splnili nově nastavené podmínky pro zachování kontinuity svého podnikání. Přechodná ustanovení musí být formulována pregnantně tak, aby byl jednoznačně vymezen okruh osob, kterých se přeměna živnostenského oprávnění týká a rovněž musí být výslovně vymezeny povinnosti, na jejichž splnění je vázáno provedení transformace živnosti.

Tohoto stavu by mohlo být dosaženo při realizaci následujících opatření:

Všechny návrhy právních předpisů by měly procházet řádným mezirezortním připomínkovým řízením, v rámci kterého vyjadřují odborníci z příslušných rezortů věcné připomínky. Pokud by měl takto zrevidovaný návrh zákona dostát změny ve formě pozměňovacího návrhu, musela by být možnost prosadit takový návrh vázána na jeho řádné písemné odůvodnění. Pozměňovací návrh by měl vždy obsahově souviset s projednávaným předpisem, tak aby se zamezilo tzv. přílepkům. Toto opatření je navrhováno s ohledem na skutečnost, že ke sporným novelizacím živnostenského zákona dochází mnohdy až v průběhu legislativního procesu v Poslanecké sněmovně formou pozměňovacích návrhů, které stávající právní úpravu spíše komplikují a dělají ji nepřehlednější.

Vzhledem k tomu, že pro podnikatele je obzvláště nepřehledné, nepředvídatelné a obtížné sledovat novely živnostenského zákona nabývající účinnosti v průběhu kalendářního měsíce (např. 29. června, 17. října), zvláště pokud není přijetí takové novely předem např. v médiích avizováno, **bylo by vhodné účinnost změn živnostenského zákona, na základě kterých vzniká podnikatelům nová povinnost nebo podmínka provozování živnosti, směřovat k jednotnému konkrétnímu datumu, např. vždy k 1. lednu příslušného roku.**

7 Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

BABŠICKÁ, Věra. *Živnostenský zákon s komentářem včetně prováděcích a souvisejících předpisů a vzorů podání*. RNDr. Ivana Hexnerová. 7. vyd. Praha: Nakladatelství Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-106-8

DĚDIČ, Jan, KRÍŽ, Radim. *Zákon o živnostenském podnikání (Živnostenský zákon)*. 1. vydání Zlín: agentura A98, 1991. ISBN neuvedeno.

ELIÁŠ K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit 2012. ISBN 978-80-7208-922-2

HORZINKOVÁ, Eva, URBAN, Václav. *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem*. 13. vyd. Praha: Nakladatelství Linde Praha, a.s., 2013. ISBN 978-80-86131-97-9

HORZINKOVÁ, E., *Živnostenský zákon v praxi*. Olomouc: ANAG, 2006, 6. aktualizované vydání. ISBN 80-7263-348-1

KAMENÍK, P., HRABÁNKOVÁ, M., ORLOVÁ, M., *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-472-2

KOKEŠ, Miloš, MAKALOVÁ, Danka., PÁLENÍKOVÁ, Bohumila. *Problematika živnostenského podnikání*. 1. vydání. Brno: ECON publishing s.r.o., 1997. ISBN 80-902268-0-9.

KRČIL, R., VEŘEJNÁ SPRÁVA – čtrnáctideník vlády České republiky, č. 9/2010, *Živnostenská správa na území Čech a Moravy*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. ISSN 1213-6581

KROUPA, P., KOKEŠ, M., HORZINKOVÁ, E., MATRASOVÁ, E. *Poradce podnikatele 98 8-9*. Český Těšín: Vydavatelství PORADCE s.r.o., 1998. ISSN 1211-2437

NOVOTNÝ, Slavomír. *Živnostenské podnikání v České republice*. Praha: Universita Jana Ámose Komenského, 2010, ISBN 978-80-7452-000-6

OUTLÁ, Anna a kolektiv. *Veřejnoprávní aspekty podnikání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-426-8

Internetové zdroje

MPO Praha: *Ministerstvo průmyslu a obchodu připravilo opatření k omezení nekalých praktik při prodejních akcích* [on/line] Dostupné on-line z: <http://www.mpo.cz/dokument141167.html> [cit. 2014-19-09]

Právní předpisy

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), včetně pozdějších změn a doplňků

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně jednotlivých živností

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 ze dne 21. října 2009

Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2008 Sb., o spotřebních daních a další související předpisy

Seznam grafů

Graf č. 1 Přehled provedené transformace silniční motorové dopravy	str. 34
Graf č. 2 Přehled provedené transformace poskytování spotřebitelských úvěrů	str. 35
Graf č. 3 Přehled provedené transformace prodeje lihu a lihovin	str. 36
Graf č. 4 Přehled provedené transformace v oblasti bezpečnostních agentur	str. 38
Graf č. 5 Přehled provedené transformace provozování lyžařských vleků	str. 40